

14 maart 2024

17^e flitspeiling Oekraïne – 12 en 13 maart 2024

In opdracht van de NCTV

Introductie

Aanleiding

De Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) heeft Ipsos I&O (voorheen I&O Research) gevraagd om een 17^e flitspeiling uit te voeren naar het beeld dat Nederlanders hebben van de situatie in Oekraïne, hoeveel zorgen ze zich maken, de steun voor sancties, en hoe ze de informatie omtrent de Oekraïense situatie duiden. Ipsos I&O voerde hiervoor een peiling uit die liep van dinsdag 12 maart 2024 9:00 uur tot woensdag 13 maart 2024 9:00 uur. De eerste flitspeiling van deze reeks is uitgevoerd op 24 februari 2022. Voor een overzicht van alle peilingen [zie bijlage 1](#).

Uitvoering onderzoek

Het onderzoek is uitgevoerd onder 1.098 Nederlanders van 18 jaar en ouder, die lid zijn van het I&O Research Panel. Dit is ruim voldoende om op basis van de resultaten betrouwbare uitspraken te kunnen doen over de volwassen Nederlandse bevolking. Er zijn 3.000 personen benaderd voor dit onderzoek. De respons bedraagt 37 procent.

Op de data is een weging (op randtotalen) toegepast op de volgende achtergrondkenmerken: leeftijd, geslacht, opleiding, migratieachtergrond, stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in november 2023 en regio (op basis van de Nielsen 4-indeling). De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee komen de verhoudingen in de steekproef op deze achtergrondkenmerken overeen met de werkelijke verhoudingen onder de Nederlandse bevolking van 18 jaar en ouder.

- In de tekst worden alleen significante verschillen tussen de peilingen benoemd.
- In sommige gevallen tellen percentages niet op tot het totaal of tot meer dan 100 procent. Dit komt door afrondingsverschillen.
- Bij sommige vragen konden respondenten meerdere antwoorden kiezen. Dit staat bij de uitkomsten vermeld.
- De meeste vragen zijn aan alle respondenten voorgelegd. Waar de percentagebasis anders is, is dit bij de figuur vermeld.
- In de rode kaders staan significante verschillen genoemd tussen de verschillende gebieden van Nederland: de drie grote steden (Amsterdam, Rotterdam en Den Haag) en de omliggende gemeenten¹, het westen exclusief de drie grote steden (Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht), het noorden (Groningen, Friesland en Drenthe), het oosten (Overijssel, Gelderland en Flevoland) en het zuiden (Zeeland, Noord-Brabant en Limburg).
- Bij enkele vragen is de vraagstelling gaandeweg (licht) gewijzigd ten opzichte van de vorige peiling. Wanneer – als gevolg van de wijzigingen – een zuivere vergelijking van de resultaten met de voorgaande metingen niet meer mogelijk is, is dat bij de betreffende vraag vermeld door middel van een voetnoot. De toelichting bij de voetnoten vindt u [in bijlage 2](#).

¹De omliggende gemeenten betreffen Amstelveen, Diemen, Ouder-Amstel, Landsmeer, Schiedam, Capelle aan den IJssel, Krimpenwaard, Ridderkerk, Barendrecht, Albrandswaard, LeidschendamVoorburg, Rijswijk, Wassenaar en Westland.

Algemene zorgen

Aan inwoners van Nederland stelden we als eerste de open vraag: *‘Wanneer je denkt aan gebeurtenissen met een mogelijke invloed op de veiligheid in Nederland, waarover maak je dan zorgen?’*

De open antwoorden zijn visueel weergegeven in een woordenwolk. Hoe groter het woord in de woordenwolk, hoe vaker dit woord door respondenten genoemd is.

- Uit de antwoorden op deze vraag komen verschillende zorgen naar voren.
- De oorlog tussen Oekraïne en Rusland wordt veelvuldig genoemd.
- Tevens uiten mensen ook hun zorgen over aanslagen en terrorisme als mogelijke bedreiging voor de veiligheid in Nederland.
- Daarnaast worden maatschappelijke spanningen genoemd in de context van polarisatie, complottheorieën en extremisme. Ook de vluchtelingeninstroom komt een enkele keer voor.
- De 15^e flitspeiling vond plaats op 7 november '23, een maand na de aanval van Hamas op Israël en de tegenreactie van Israël hierop. Sindsdien noemen respondenten de oorlog in Gaza als iets wat een mogelijke invloed kan hebben op de veiligheid in Nederland en waarover zij zich zorgen maken.

Figuur 1. Wanneer je denkt aan gebeurtenissen met een mogelijke invloed op de veiligheid in Nederland, waarover maak je dan zorgen?

Zorgen over de oorlog in Oekraïne

We stelden Nederlanders de vraag in welke mate ze zich momenteel zorgen maken over de mogelijke gevolgen voor henzelf of hun naasten als gevolg van de oorlog in Oekraïne.

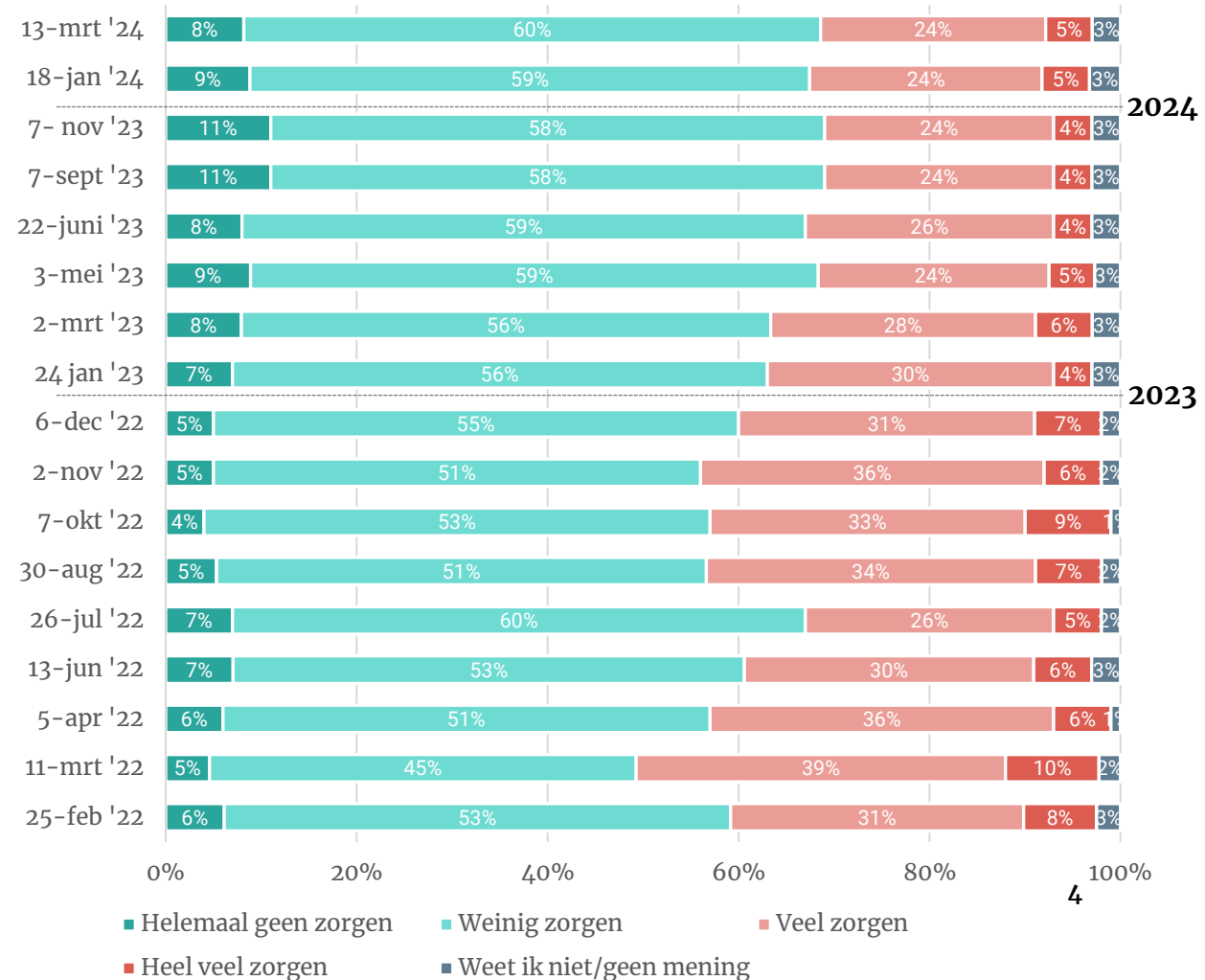
Huidige beeld

- Zes op de tien (60%) Nederlanders maken zich weinig zorgen, acht procent maakt zich helemaal geen zorgen.
- Een kwart (24%) van de inwoners maakt zich veel zorgen, vijf procent geeft aan zich heel veel zorgen te maken.

Trendbeschrijving

- Sinds mei '23 is dit beeld stabiel.
- In de meting van 11 maart 2022, kort na het uitbreken van de oorlog, lag het aandeel van de Nederlanders dat zich (heel) veel zorgen maakte het hoogst (49%).

Figuur 2. In welke mate maak je je momenteel zorgen over de mogelijke gevolgen voor jezelf en je naasten als gevolg van de oorlog in Oekraïne?
Basis: Alle Nederlanders n=1.098

Mogelijke gevolgen van de oorlog in Oekraïne (1)

Aan de ondervraagden is een lijst met zeventien mogelijke gevolgen van de situatie in Oekraïne voorgelegd, met daarbij de vraag hoe waarschijnlijk ze deze gevolgen vinden. Onderstaande tabel laat het percentage Nederlanders zien, dat denkt dat een gevolg (zeer) waarschijnlijk is. De resultaten worden op de volgende pagina toegelicht, de toelichtingen bij de voetnoten staan [in bijlage 2](#).

De laatste kolom in de tabel geeft weer of er een significante ontwikkeling is tussen de vorige meting (18 januari '24) en deze meting (13 maart 2024)

Betekent dat minder Nederlanders een gevolg als (zeer) waarschijnlijk zijn gaan zien.

Betekent dat meer Nederlanders een gevolg als (zeer) waarschijnlijk zijn gaan zien.

Tabel 1. Hoe waarschijnlijk vind je onderstaande gevolgen? Percentage (zeer) waarschijnlijk Basis: Alle Nederlanders n=1.098

	25 feb '22	11 mrt '22	5 apr '22	13 jun '22	26 jul '22	30 aug '22	7 okt '22	2 nov '22	6 dec '22	24 jan '23	2 mrt '23	3 mei '23	22 juni '23	7 sept '23	7 nov '23	18 jan'24	13-mrt '24	Ontwikkeling 18 jan '24 – 13 mrt '24
Extra toestroom van vluchtelingen	83%	95%	95%	85%	88%	88%	88%	90%	84%	86%	85%	86%	84%	80%	83%	83%	83%	
Verder stijgende brandstofprijzen ²		96%	92%	91%	88%	89%	86%	87%	82%	78%	76%	81%	82%	85%	78%	76%	79%	
Verder stijgende gas- en energieprijzen ⁴	94%	97%	94%	91%	92%	93%	91%	89%	85%	79%	77%	79%	83%	82%	78%	78%	78%	
Desinformatie en nepnieuws	76%	75%	73%	76%	76%	71%	71%	77%	71%	72%	72%	73%	75%	72%	75%	76%	77%	
Verder stijgende prijzen van levensmiddelen ¹		93%	92%	87%	88%	90%	91%	91%	86%	83%	83%	82%	83%	79%	75%	74%	77%	
Toenemende maatschappelijke spanningen ⁵					74%	79%	79%	79%	72%	73%	73%	71%	70%	67%	65%	70%	72%	
Verder stijgend woningtekort ⁵					69%	73%	63%	70%	70%	65%	69%	67%	71%	65%	65%	65%	68%	
Cyberaanvallen ³		74%	70%	66%	61%	59%	64%	67%	66%	63%	67%	65%	67%	63%	59%	59%	68%	
Toename in het aantal mensen dat in armoede leeft ⁵					75%	84%	86%	82%	78%	74%	73%	72%	69%	67%	61%	60%	60%	
Gevolgen voor financiële beurzen en internationaal betalingsverkeer	83%	83%	75%	66%	68%	69%	76%	74%	66%	67%	60%	58%	61%	57%	55%	55%	55%	
Tekort aan gas	75%	69%	71%	64%	74%	75%	75%	72%	65%	60%	52%	54%	52%	50%	49%	45%	49%	
Tekort aan olie en olieproducten (bv. diesel) ⁶								76%	61%	56%	53%	55%	49%	50%	47%	44%	47%	
Een incident met een nucleaire installatie in Oekraïne (bijvoorbeeld kerncentrale) ⁷		47%	38%	34%	34%	47%	55%	51%	45%	44%	42%	39%	44%	40%	38%	37%	38%	
Tekort aan levensmiddelen	31%	45%	54%	46%	49%	53%	53%	52%	46%	42%	42%	41%	38%	34%	31%	35%	38%	
Uitval van vitale processen	17%	21%	23%	33%	22%	25%	28%	25%	27%	24%	31%	31%	33%	28%	23%	26%	30%	
Het gebruik van een kernwapen in Oekraïne ⁶								37%	31%	31%	30%	31%	30%	27%	26%	26%	29%	
Het gebruik van een kernwapen tegen Nederland ⁶								12%	13%	12%	12%	10%	12%	11%	8%	11%	13%	

Mogelijke gevolgen van de oorlog in Oekraïne (2)

Huidig beeld

- Extra toestroom van vluchtelingen (83%), verder stijgende prijzen van brandstof (79%) en gas- en energie (78%) en desinformatie en nepnieuws (77%) worden nog steeds door een ruime meerderheid als (zeer) waarschijnlijk ingeschat.

Trendbeschrijving

- De algemene trend in tabel 1 (op de voorgaande pagina) is dat de inschatting door Nederlanders van de waarschijnlijkheid van mogelijke gebeurtenissen is afgenomen ten opzichte van de eerste meting in 2022, maar dat de verschillen met de vorige meting klein zijn.
- Bij de meeste gevolgen ligt de waarschijnlijkheid op het laagste niveau sinds de peilingen zijn begonnen. Hier zijn enkele uitzonderingen op:
  - Desinformatie en nepnieuws en het gebruik van een kernwapen tegen Nederland kennen een stabiel beeld in plaats van een daling.
  - Het aandeel dat het (zeer) waarschijnlijk acht dat cyberaanvallen zich voordoen is toegenomen ten opzichte van de vorige meting (+5%). Gedurende de afgelopen twee jaar varieert dit aandeel tussen de 74 procent en 59 procent.
  - Toenemende maatschappelijke spanningen (72%) zit na een daling tussen september (67%) en november '23 (65%) weer op het niveau van juli '22 (74%).

Verschillen tussen de regio's

- Bijna zes op de tien (56%) inwoners van het westen achten het tekort aan olie en olieproducten als (zeer) waarschijnlijk, dit is hoger dan in de drie grote steden (38%).
- Meer inwoners in het noorden (83%) en het oosten (80%) schatten de kans als (zeer) waarschijnlijk dat de gas- en energieprijzen verder stijgen. Dit aandeel is hoger dan in de drie grote steden (66%).

We hebben inwoners ook gevraagd of er nog andere gevolgen zijn die ze als waarschijnlijk zien. Hier komen uiteenlopende reacties op. Sommige personen maken zich druk om de mogelijke negatieve ontwikkelingen in de samenleving, dat deze ontwricht wordt of dat de verschillen groter worden.

“Eigenlijk een ontwrichting van de gehele samenleving.” “Etnische problemen tussen verschillende bevolkingsgroepen.”

Anderen maken zich zorgen over internationale spanningen: *“Interne spanningen Europa. Spanning tussen Europa en Amerika als Trump aan de macht komt. Extra spanning Midden Oosten. Verdergaande handelsbelemmering met China.”*

“Verslechtering politiek klimaat in Europa en Nederland. Polarisation in Nederland.”

Ernst van de gevolgen van de oorlog in Oekraïne (1)

Respondenten kregen dezelfde lijst met zeventien mogelijke gevolgen van de situatie in Oekraïne voorgelegd met de vraag hoe ernstig ze deze gevolgen vinden. Tabel 2 laat het percentage Nederlanders zien dat deze gevolgen catastrofaal of zeer ernstig vindt. De resultaten worden op de volgende pagina toegelicht, de toelichtingen bij de voetnoten staan [in bijlage 2](#).

De laatste kolom in de tabel geeft weer of er een significante ontwikkeling is tussen de meting van 18 januari 2024 en 13 maart 2024.

- Betekent dat minder Nederlanders een gevolg als catastrofaal of zeer ernstig zijn gaan zien.
- Betekent dat meer Nederlanders een gevolg als catastrofaal of zeer ernstig zijn gaan zien.

Tabel 2. Hoe ernstig vind je onderstaande gevolgen? Percentage catastrofaal/zeer ernstig Basis: Alle Nederlanders n=1.098

	25 feb '22	11 mrt '22	5 apr '22	13 juni '22	26 jul '22	30 aug '22	7 okt '22	2 nov '22	6 dec '22	24 jan '23	2 mrt '23	3 mei '23	22 juni '23	7 sept '23	7 nov '23	18 jan '24	13 mrt '24	Ontwikkeling 18 jan '24 – 13 mrt '24
Het gebruik van een kernwapen tegen Nederland ⁶								76%	73%	75%	75%	72%	71%	74%	74%	71%	74%	
Uitval van vitale processen	57%	65%	64%	57%	59%	61%	65%	66%	65%	64%	59%	62%	60%	61%	63%	58%	63%	
Het gebruik van een kernwapen in Oekraïne ⁶								54%	49%	52%	51%	49%	49%	48%	50%	49%	49%	
Een incident met een nucleaire installatie in Oekraïne (bijvoorbeeld kerncentrale) ⁷		61%	54%	50%	46%	51%	55%	49%	46%	46%	44%	44%	46%	42%	42%	44%	44%	
Cyberaanvallen ³		40%	38%	35%	33%	35%	36%	39%	41%	36%	38%	40%	39%	35%	34%	37%	42%	
Toenemende maatschappelijke spanningen ⁵					36%	46%	44%	44%	41%	36%	38%	39%	36%	35%	36%	34%	37%	
Tekort aan levensmiddelen	34%	42%	39%	39%	43%	46%	48%	45%	43%	41%	37%	40%	37%	36%	37%	36%	35%	
Verder stijgend woningtekort ⁵					41%	49%	41%	40%	38%	35%	38%	39%	37%	38%	37%	36%	36%	
Toename in het aantal mensen dat in armoede leeft ⁵					41%	50%	50%	49%	46%	43%	40%	45%	41%	42%	37%	36%	35%	
Extra toestroom van vluchtelingen	21%	23%	29%	30%	37%	41%	36%	37%	36%	33%	35%	42%	38%	34%	36%	34%	34%	
Verder stijgende prijzen van levensmiddelen ¹		39%	39%	40%	43%	51%	48%	46%	43%	39%	38%	42%	39%	36%	36%	32%	33%	
Desinformatie en nepnieuws	24%	26%	27%	26%	28%	29%	27%	31%	29%	28%	28%	29%	32%	26%	30%	30%	30%	
Verder stijgende gas- en energieprijzen ⁴	46%	48%	42%	44%	48%	56%	55%	48%	46%	39%	35%	39%	36%	38%	35%	30%	30%	
Tekort aan olie en olieproducten (bv. diesel) ⁶								37%	36%	32%	25%	32%	28%	29%	27%	28%	28%	
Tekort aan gas	47%	39%	39%	36%	41%	47%	43%	37%	38%	32%	27%	32%	30%	28%	28%	29%	27%	
Gevolgen voor financiële beurzen en internationaal betalingsverkeer	26%	29%	26%	27%	25%	30%	33%	34%	29%	30%	26%	29%	27%	26%	23%	24%	27%	
Verder stijgende brandstofprijzen ²		39%	30%	41%	38%	43%	39%	37%	33%	29%	28%	32%	30%	32%	29%	27%	26%	

Ernst van de gevolgen van de oorlog in Oekraïne (2)

Huidig beeld

- Drie op de vier inwoners schatten de gevolgen van het gebruik van een kernwapen tegen Nederland zeer ernstig dan wel catastrofaal. Dat is het hoogste aandeel van de 17 voorgelegde mogelijke gevolgen. Gevolgd door uitval van vitale processen, waarvan zes op de tien de gevolgen als zeer ernstig of catastrofaal achten.
- De gevolgen voor financiële beurzen en internationaal betalingsverkeer, en tekorten en verdere prijsstijgingen van brandstoffen en energie, worden het minst vaak als zeer ernstig of catastrofaal gezien.

Trensbeschrijving

- Sinds de vorige meting is er geen verandering in het aandeel inwoners dat de gevolgen zeer ernstig of catastrofaal ziet.
- Sinds het begin van 2023 is er bij veel mogelijke gevolgen een stabiel beeld te zien in het aandeel inwoners dat de gevolgen als zeer ernstig of catastrofaal inschat.

Verschillen tussen de regio's

- Een derde van de inwoners van het westen (35%) en vier op de tien inwoners van het oosten (39%) vinden de gevolgen van verder stijgende prijzen van levensmiddelen beperkt of aanzienlijk. Dit aandeel is hoger dan in de drie grote steden (18%).

Financiële problemen

Huidig beeld

- Twee derde (64%) van de inwoners geeft aan dat de stijgende prijzen voor henzelf *niet* voor financiële problemen zorgen.
- Een vijfde van de Nederlanders (22%) verwacht dat ze over enkele maanden moeilijk rond kunnen komen.
- Een op de tien kan momenteel moeilijk rondkomen door de stijgende prijzen.
- Vier procent verwacht over enkele weken moeilijk rond te kunnen komen.

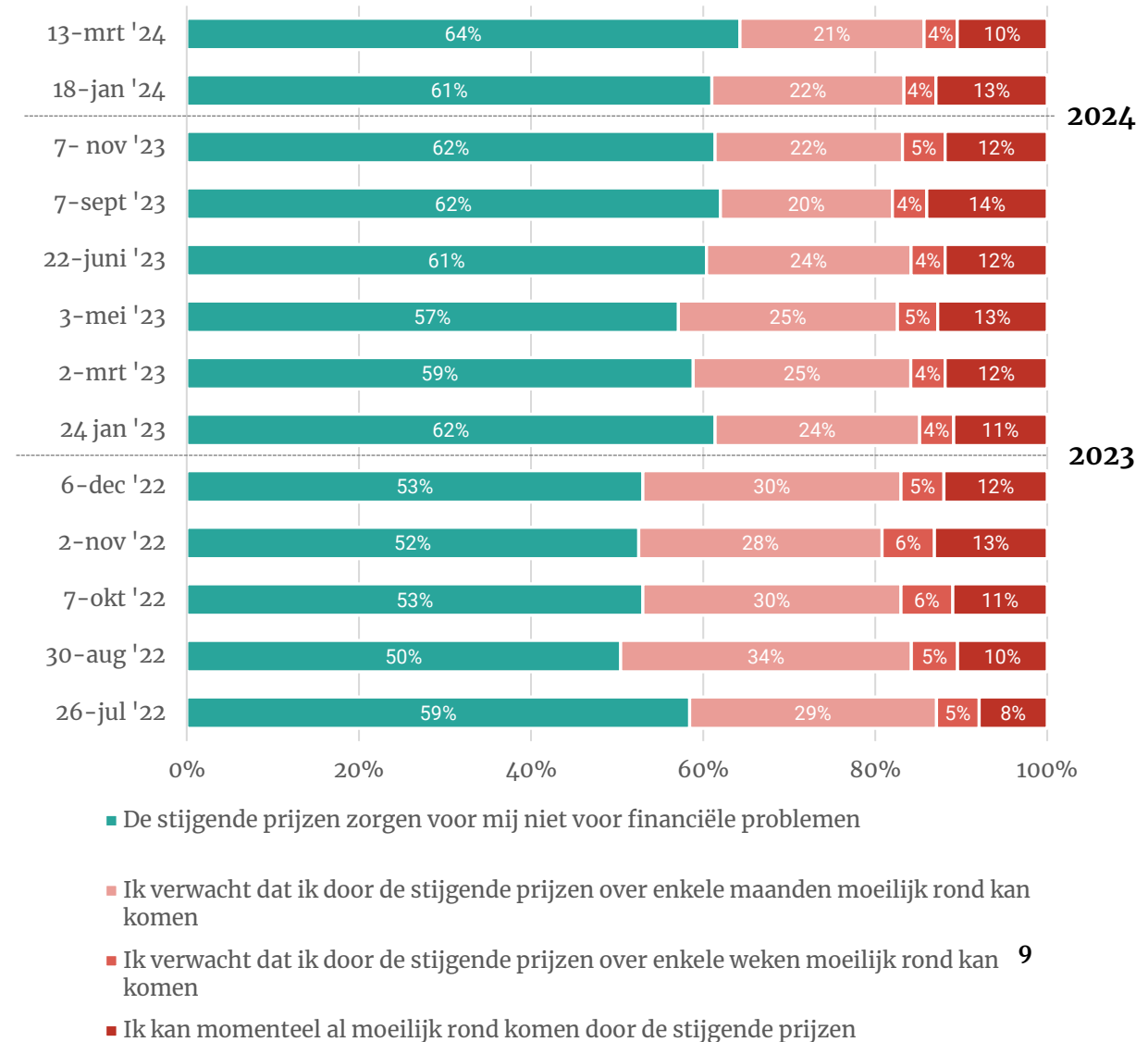
Trendbeschrijving

- De groep die geen financiële problemen ervaart is vergelijkbaar aan 2023, met als uitzondering mei 2023 (57%).
- In 2022 lag het percentage inwoners waarbij de stijgende prijzen *niet* voor financiële problemen zorgden significant lager (m.u.v. juli '22).
- In 2022 lag het percentage dat verwacht over enkele maanden moeilijk rond te kunnen komen hoger. In 2023 en de eerste metingen van 2024 is een stabiel beeld te zien.
- De groep die verwacht over enkele weken moeilijk rond te komen, blijft over de tijd stabiel. Dit geldt ook voor de groep die momenteel moeilijk rond kan komen.

Verschillen tussen de regio's

- Twee op de tien inwoners van de drie grote steden (17%) kunnen momenteel moeilijk rondkomen door de stijgende prijzen. Dit geldt voor 15 procent van de inwoners van het zuiden. Deze percentage liggen significant hoger ten opzichte van het oosten (8%) van Nederland.

Figuur 3. De oorlog in Oekraïne heeft de stijgende prijzen in Nederland verergerd, dit kan leiden tot financiële problemen bij Nederlanders. Welke van de onderstaande omstandigheden geeft het beste jouw huidige situatie weer? ⁸ Basis: Alle Nederlanders n=1.098

Toekomst oorlog in Oekraïne

In de periode oktober - november 2022 vroegen wij aan inwoners wat hun verwachting was over het verdere verloop van de oorlog in Oekraïne. Vanaf de peiling van 21 juni 2023 is deze vraag opnieuw toegevoegd.

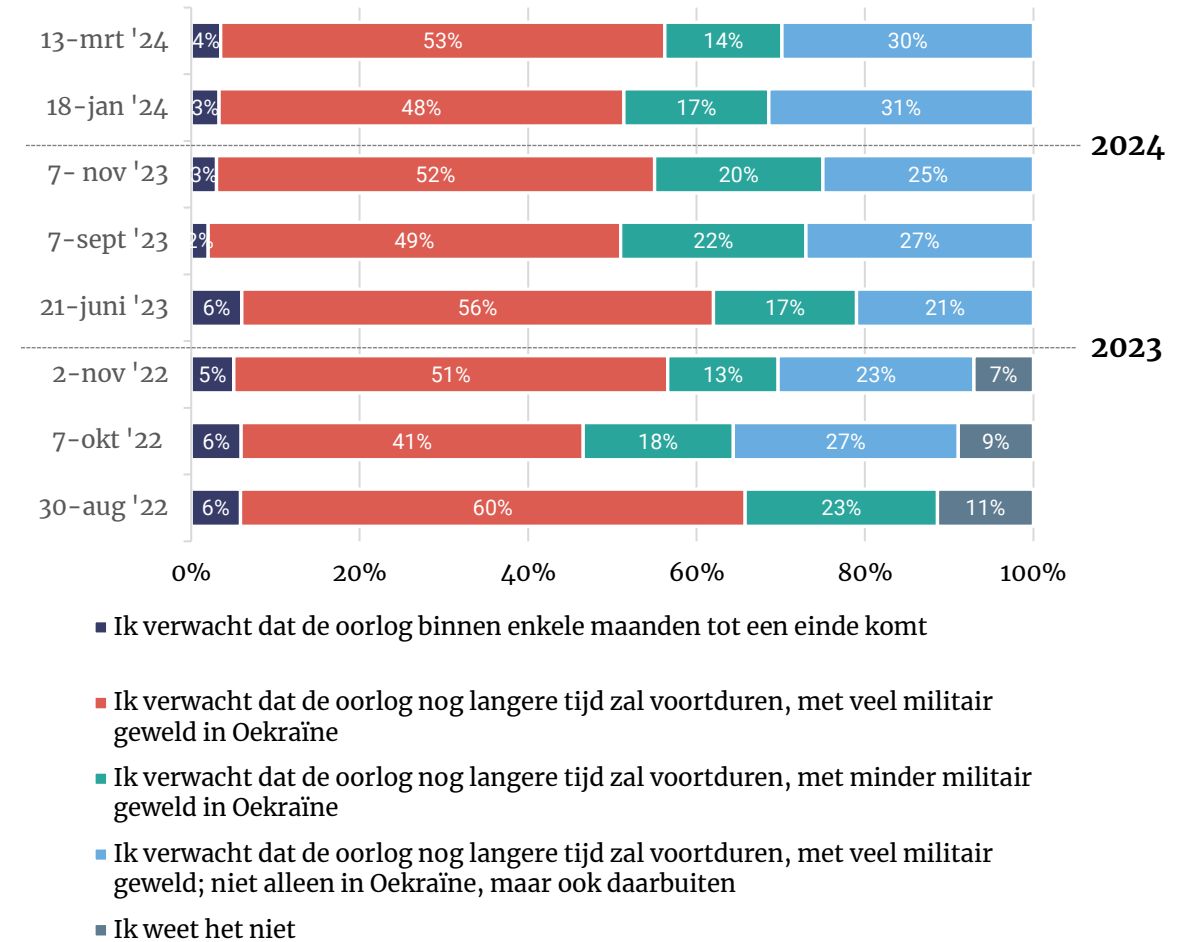
Huidig beeld

- Bijna iedereen (96%) denkt dat de oorlog nog langere tijd zal voortduren.
- Vier procent denkt dat de oorlog binnen enkele maanden tot een einde komt.
- Ruim de helft (53%) denkt dat de oorlog nog lang zal voortduren, met veel militair geweld in Oekraïne.
- 14 procent verwacht dat de oorlog nog lange tijd zal voortduren, maar dan met minder geweld in Oekraïne.
- Drie op de tien denken dat er niet alleen in Oekraïne, maar ook buiten Oekraïne veel militair geweld zal zijn.

Trendbeschrijving

- Er is een stijging zichtbaar in het percentage dat verwacht dat de oorlog nog lange tijd zal duren, met veel militair geweld, ook buiten Oekraïne. De uitkomst van de huidige meting ligt significant hoger dan de meting van juni '23. De meting van januari '24 lag significant hoger dan de meting van juni en november '23.
- Het aandeel dat verwacht dat het geweld in Oekraïne minder wordt, is in de metingen van januari en maart '24 juist afgenomen, ten opzichte van de metingen van september en november '23.

Figuur 4. De oorlog in Oekraïne duurt nu twee jaar. Wat is jouw verwachting voor het verdere verloop van de oorlog?⁹ Basis: Alle Nederlanders n=1.098

Bekendheid met sancties

Huidig beeld

- Een derde zegt te weten welke sancties op dit moment zijn ingesteld (33%). Ruim een derde van de Nederlanders (37%) weet *niet* welke sancties op dit moment tegen Rusland zijn ingesteld (een optelling van de percentages '(helemaal) meeeens' en 'weet niet').
- Twee derde (67%) weet naar eigen zeggen wat het doel van de sancties is. Twee op de tien (20%, samenvoeging van '(helemaal) oneens' en 'weet niet') weten *niet* wat het doel is van de sancties is.
- Vier op de tien (38%) zijn op de hoogte van de gevolgen van de sancties voor Nederland. Drie op de tien (31%, samenvoeging van '(helemaal) oneens' en 'weet niet') zijn niet op de hoogte van de gevolgen voor Nederland.

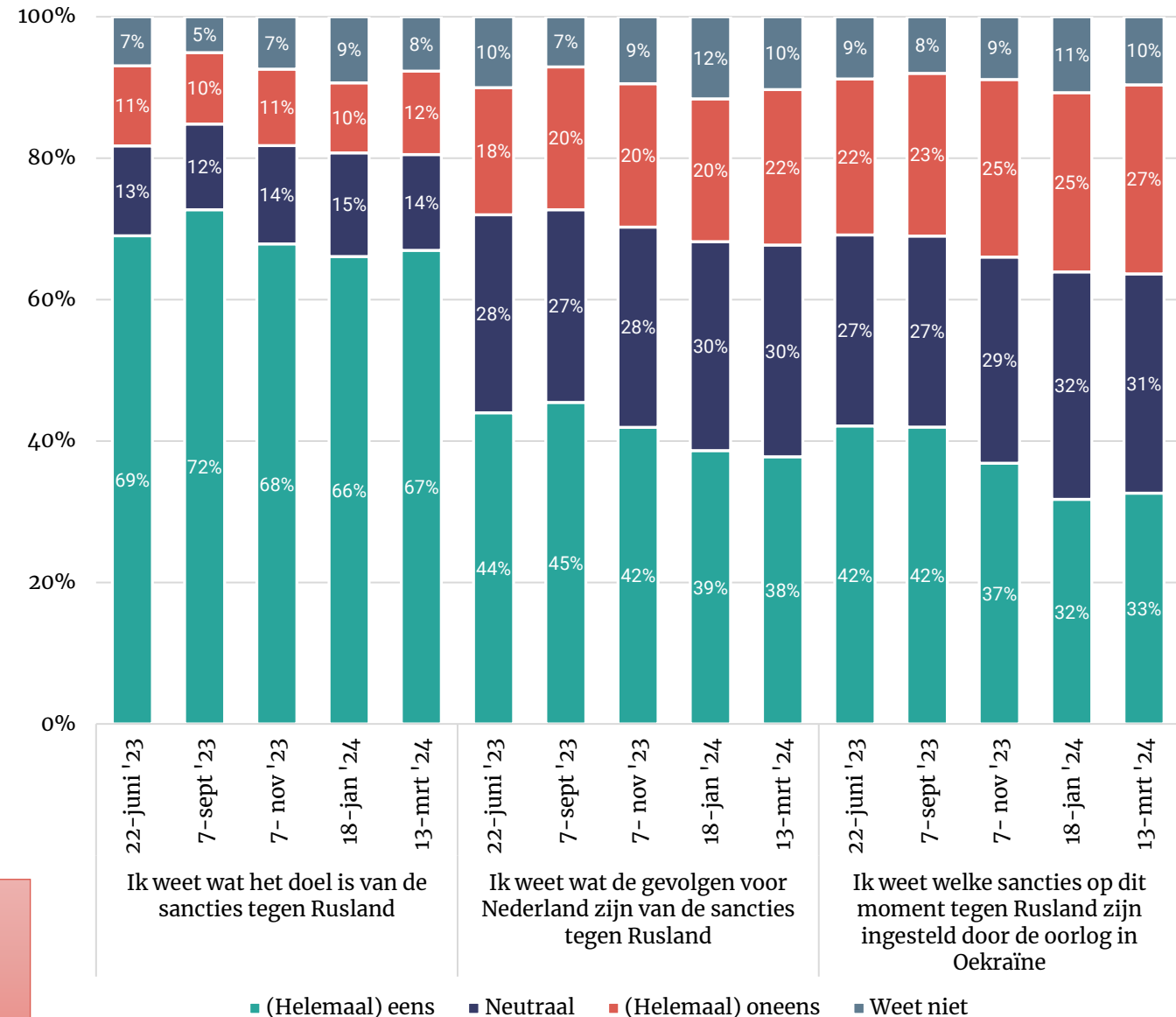
Trendbeschrijving

- Het percentage dat weet welke sancties er op dit moment tegen Rusland zijn, is gedaald ten opzichte van de meting van september '23.
- Het percentage dat weet wat de gevolgen zijn van de sancties voor Nederland, ligt in de huidige meting significant lager dan in de meting van september '23.

Verschillen tussen de regio's

- Vier op de tien (42%) inwoners van de drie grote steden zeggen te weten welke sancties er op dit moment zijn, 12 procent zegt dit niet te weten. In de rest van de regio's zegt een significant hoger percentage dit niet te weten (tussen de 26 en 34%).

Figuur 5. In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen?
Basis: Alle Nederlanders n=1.098

Sancties tegen Rusland (2)

Nederlanders kregen enkele stellingen met betrekking tot de sancties tegen Rusland voorgelegd met de vraag in hoeverre ze het hier (helemaal) mee eens of (helemaal) mee oneens zijn. Tabel 3 laat het percentage Nederlanders zien dat (helemaal) eens is met de stellingen. De resultaten worden hieronder toegelicht, de toelichting bij de voetnoot staat [in bijlage 2](#).

De laatste kolom in de tabel geeft weer of er een significante ontwikkeling is tussen de meting van 18 januari '24 en 13 maart '24.

- Betekent dat meer Nederlanders het (helemaal) eens zijn met de stelling.
- Betekent dat minder Nederlanders het (helemaal) eens zijn met de stelling.

Huidig beeld

- Zeven op de tien (69%) vinden het goed dat er sancties tegen Rusland zijn opgelegd, ook al leidt dat tot stijgende prijzen van brandstoffen en levensmiddelen.
- Ruim de helft (56%) is van mening dat de sancties tegen Rusland nog strenger mogen, ook als dit leidt tot hogere prijzen van brandstoffen en levensmiddelen.
- Zestien procent geeft aan dat ze bij mensen om hen heen zien dat de steun voor de sancties tegen Rusland afneemt.

Trendbeschrijving

- Het deel van de inwoners dat vindt dat de sancties tegen Rusland strenger mogen, schommelde sinds de zomer van '23 rond de 50 procent. Tussen de vorige meting en de huidige meting is een significante stijging te zien in het percentage inwoners dat vindt dat deze sancties strenger mogen.
- Het aandeel dat ziet dat om hen heen de steun om voor sancties afneemt, is vanaf juni '23 lager dan in de voorgaanden metingen in 2022 en 2023.

Tabel 3. In welke mate ben je het eens of oneens met onderstaande stellingen? Percentage (helemaal) mee eens; Basis: Alle Nederlanders n=1.098

	13 juni '22	26 jul '22	30 aug '22	7 okt '22	2 nov '22	6 dec '22	24 jan '23	2 mrt '23	3 mei '23	22 juni '23	7 sept '23	7 nov '23	18 jan '24	13 mrt '24	Ontwikkeling 18 jan '24 – 13 mrt '24
Ik vind het goed dat er sancties tegen Rusland zijn opgelegd, ook al leidt dat tot stijgende prijzen van brandstoffen en levensmiddelen	74%	74%	68%	72%	72%	70%	73%	74%	68%	71%	69%	69%	67%	69%	
Ik vind dat de sancties tegen Rusland nog strenger mogen, ook al leidt dat tot stijgende prijzen van brandstoffen en levensmiddelen	54%	53%	44%	51%	52%	50%	53%	55%	50%	53%	50%	48%	49%	56%	
Ik zie bij de mensen om mij heen dat de steun voor de sancties tegen Rusland afneemt. ¹⁰	23%	21%	24%	26%	25%	24%	21%	19%	21%	14%	16%	16%	18%	16%	

Toelichting waarom men de steun voor sancties ziet afnemen

Aan inwoners die aangaven dat zij om zich heen de steun voor de sancties tegen Rusland zien afnemen, vroegen wij of zij konden toelichten waar ze dit aan zagen. Hieruit kwamen verschillende antwoorden naar voren. Een groot deel van de antwoorden hebben betrekking op de verminderde aandacht voor de oorlog in Oekraïne. Dit komt doordat de mensen om hen heen meer aandacht hebben voor de oorlog in Israël en de Palestijnse gebieden, en doordat mensen gaan ‘wennen’ aan de oorlog, omdat deze al zo lang duurt. Inwoners noemen ook dat de resultaten van de sancties niet duidelijk terug te zien zijn. De negatieve economische gevolgen noemen sommige personen ook. Hieronder een greep uit de antwoorden:

“De betrokkenheid met de situatie in de Oekraïne neemt af, de actualiteit is voor er veel mensen niet meer.”

“De duur van het conflict, de kosten en de economische gevolgen.”

“Ze zijn aan deze oorlog gewend geraakt, ondervinden persoonlijk nog maar weinig last. Er is minder aandacht voor in de media. Weten niet of de sancties effect hebben.”

“De mensen zijn het meer dan zat dat alles duurder wordt, ondanks inkomenssteunmaatregelen.”

“Veel mensen – vooral vrienden die het al niet breed hebben – lijden onder de hogere prijzen.”

“De sancties hebben in veel gevallen niet het verwachte desastreuze resultaat voor Rusland opgeleverd.”

“De situatie daar begint ‘gewoon te worden’ en door andere zaken zoals politieke instabiliteit in Nederland, de klimaatproblematiek en woningproblematiek gaat de aandacht meer naar het eigen ‘ik’..”

“Weinig effect. Ze hebben meer impact op onze leven in plaats van Rusland.”

Wapenlevering

Nederland levert momenteel wapens aan Oekraïne. Aan inwoners legden wij de stelling voor dat Nederland moet stoppen met het leveren van wapens aan Oekraïne.

Huidig beeld

- Bijna twee op de tien zijn het (helemaal) eens (18%) dat Nederland moet stoppen met het leveren van wapens aan Oekraïne.
- Zes op de tien is het (helemaal) oneens met de stelling (59%), en vindt dus dat Nederland *niet* moet stoppen met wapens leveren.
- Vier op de tien zijn het er (helemaal) mee eens dat Nederland meer wapens aan Oekraïne moet leveren.
- Een vijfde (22%) is het hier (helemaal) niet mee eens.

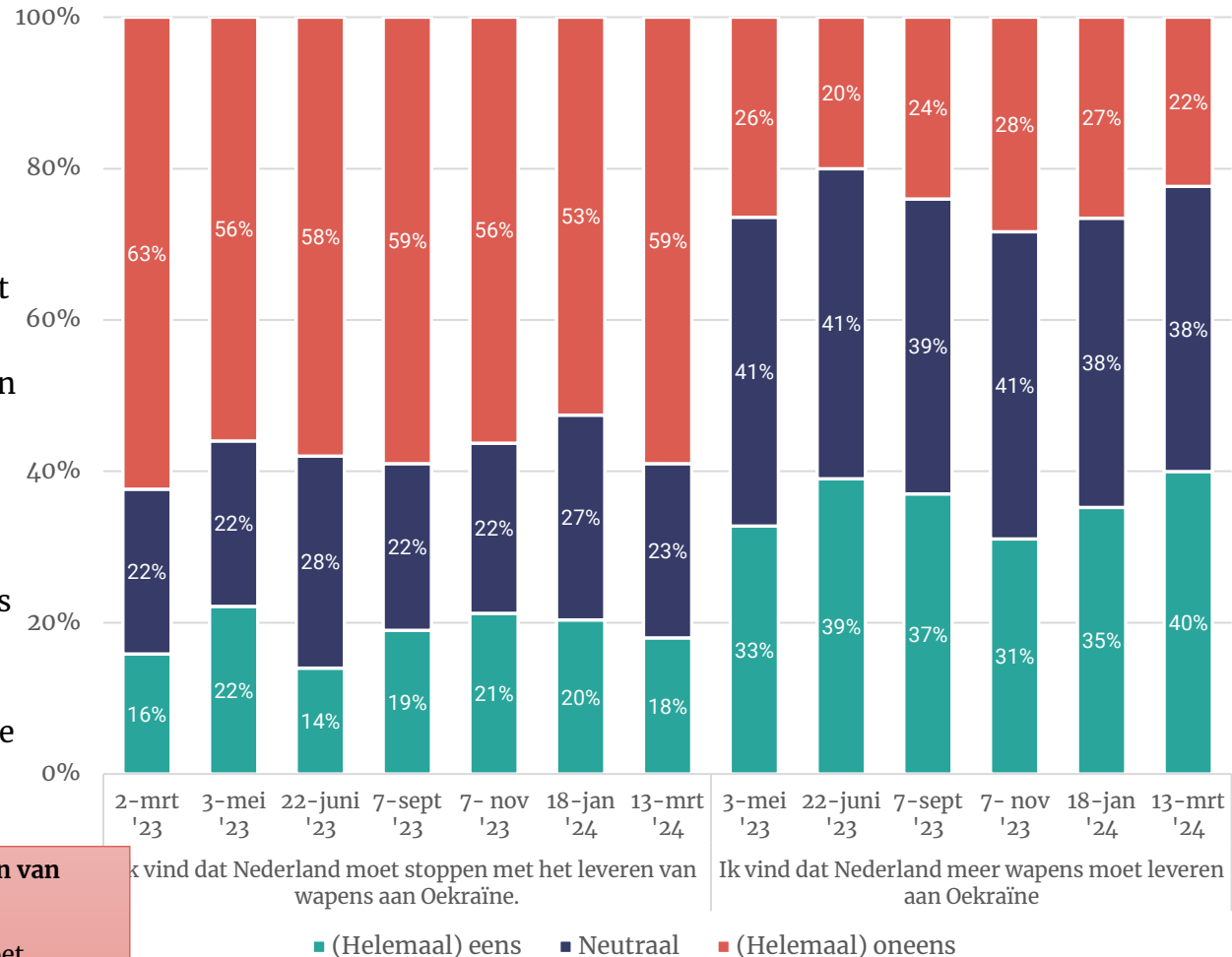
Trendbeeld

- Het deel dat vindt dat Nederland moet stoppen met het leveren van wapens, is stabiel gebleven sinds de meting van mei '23. In de meting van maart vorig jaar lag dit percentage met 63 procent het hoogst.
- Het deel dat het eens is dat Nederland meer wapens moet leveren aan Oekraïne is in de huidige meting significant hoger dan in de meting van mei vorig jaar en de meting van november '23.

Vooraf personen die al moeilijk kunnen rondkomen of verwachten moeilijk rond te komen tegen leveren van wapens

- Twee derde van de inwoners die momenteel al moeilijk rond kunnen komen, vinden dat Nederland moet stoppen met het leveren van wapens aan Oekraïne.
- 45 procent van de inwoners die verwachten over enkele weken moeilijk rond te komen is het hiermee eens.
- Onder inwoners bij wie de stijgende prijzen niet voor financiële problemen zorgen (14%), of verwachten dat dit pas na enkele maanden zo is (17%) ligt dit percentage een stuk lager.

Figuur 6. In hoeverre ben je het eens of oneens met onderstaande stellingen?
Basis: Alle Nederlanders n=1.098

Is een aanval op Oekraïne een aanval op Europa?

Huidig beeld

- 43 procent ervaart aanval Rusland op Oekraïne als aanval op Nederland, 27 procent vindt van niet en 30 procent is neutraal

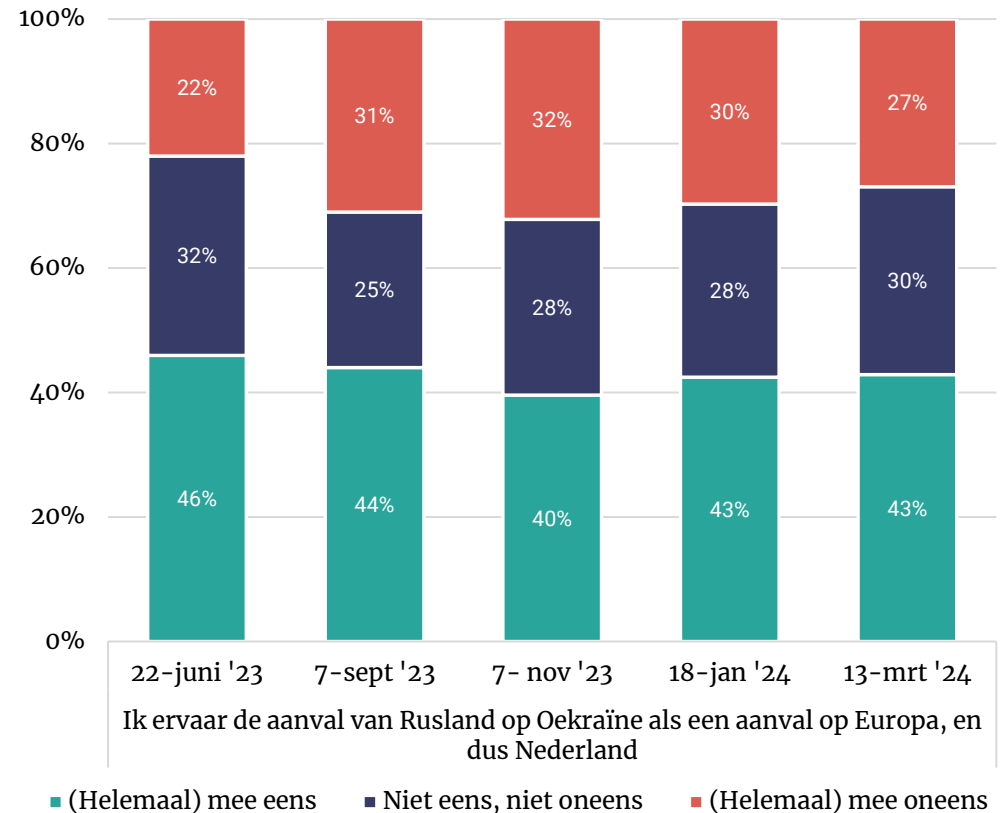
Trendbeschrijving

- Na een stijging in (helemaal) oneens tussen 22 juni '23 en 7 september '23 (van 22% naar 31%), is dit aandeel stabiel (rond 30%).
- Aandeel niet eens, niet oneens daalde tussen deze twee metingen (van 32% naar 25%). Daarna stabiliseerde dit rond de 25-30%.
- Het aandeel (helemaal) mee eens is stabiel sinds meting van juni '23 (46%).

Verschillen tussen regio's

- In het zuiden ervaart 34 procent de aanval van Rusland op Oekraïne *niet* als een aanval op Europa, significant hoger dan het aandeel in het oosten (23%).

Figuur 7. In hoeverre ben je het eens of oneens met onderstaande stelling?
Basis: Alle Nederlanders n=1.098

Ondernomen acties (1)

Sinds de meting van 6 december 2022 vragen wij aan inwoners of de situatie in Oekraïne ertoe heeft geleid dat ze iets hebben ondernomen. Tabel 4 laat zien wat voor actie inwoners ondernomen hebben. De resultaten worden op de volgende pagina toegelicht. De laatste kolom in de tabel geeft weer of er een significante ontwikkeling is tussen de meting van 18 januari '24 en 13 maart 2024.

Betekent dat meer inwoners deze actie hebben ondernomen.

Betekent dat minder inwoners deze actie hebben ondernomen.

Tabel 4. Heeft de situatie in Oekraïne ertoe geleid dat je iets hebt ondernomen?

Basis: Alle Nederlanders, n=1.098 meerdere antwoorden mogelijk

	6 dec '22	24 jan '23	2 mrt '23	3 mei '23	22 juni '23	7 sept '23	7 nov '23	18 jan '24	13 mrt '24	Ontwikkeling 18 jan '24 – 13 mrt '24
Ik probeer thuis minder gas te verbruiken	74%	74%	72%	65%	60%	62%	63%	55%	56%	
Ik probeer thuis minder stroom te verbruiken	67%	66%	63%	56%	52%	54%	50%	44%	45%	
Ik heb geld gedoneerd aan een doel in/voor Oekraïne	30%	31%	36%	32%	30%	29%	26%	22%	26%	
Ik probeer minder benzine/diesel te verbruiken (door vaker de trein te nemen bijvoorbeeld)	25%	23%	24%	20%	18%	19%	20%	17%	14%	
Ik heb goederen ingezameld voor Oekraïne	12%	11%	10%	12%	9%	10%	11%	11%	10%	
Ik heb boodschappen en andere spullen in huis gehaald zodat ik voorbereid ben op een mogelijke noodsituatie	11%	9%	8%	8%	6%	8%	8%	7%	10%	
Ik heb informatie opgezocht over hoe ik me voor kan bereiden op mogelijke gevolgen van de oorlog in Nederland	7%	5%	6%	6%	5%	6%	4%	6%	6%	
Ik heb vrijwilligerswerk gedaan ten behoeve van de Oekraïners	3%	4%	4%	3%	4%	2%	3%	3%	3%	
Ik heb gevluchte Oekraïners in huis genomen	1%	0%	0%	1%	1%	1%	0%	1%	1%	
Ik heb geen actie ondernomen	13%	13%	15%	20%	22%	21%	23%	30%	29%	
Iets anders	2%	3%	3%	3%	2%	3%	2%	2%	2%	
Weet ik niet (meer)	2%	1%	2%	2%	3%	2%	2%	2%	1%	

Ondernomen acties (2)

Huidig beeld

- De top drie meest ondernomen acties zijn:
  1. Minder gas gebruiken thuis (56%)
  2. Minder stroom gebruiken thuis (45%)
  3. Geld gedoneerd aan een doel in/voor Oekraïne (26%).
- 29 procent ondernam geen actie.

Trendbeschrijving

- In de periode december '22 – maart '23 probeerden zeven op de tien minder gas te verbruiken en zes op de tien minder stroom te gebruiken. Tijdens de meting van 3 mei daalde dit (naar respectievelijk 65% en 56%). Tijdens de meting van 18 januari '24 daalde dit verder (naar respectievelijk 55% en 44%). In de huidige meting is dit stabiel gebleven.
- Eind 2022, begin 2023 probeerde ongeveer een kwart minder benzine of diesel te gebruiken. Sindsdien is dit aandeel steeds licht gedaald en ligt nu op het laagste punt sinds deze vraag is gesteld (14%).
- Het aandeel inwoners dat *geen* actie heeft ondernomen naar aanleiding van de situatie in Oekraïne was tussen de meting van maart '23 en mei '23 gestegen (+5 procentpunt). Tijdens de eerste meting van 2024 was dit nog verder gestegen (van 23% naar 30%). In de huidige meting is dit stabiel gebleven.

Verschillen tussen regio's

- 29 procent van de inwoners van het oosten heeft goederen ingezameld voor Oekraïne. Aanzienlijk hoger dan het aandeel in het zuiden (18%).
- 51 procent van de inwoners van het oosten probeert thuis minder stroom te verbruiken. Significant hoger dan het aandeel in het westen (31%).
- 35 procent van de inwoners van het zuiden heeft geen actie ondernomen. Dit verschilt significant ten opzichte van het aandeel in het oosten (24%).

Informatievoorziening (1)

Nederlanders kregen enkele stellingen voorgelegd met betrekking tot de informatievoorziening over de situatie in Oekraïne. Tabel 5 laat het percentage Nederlanders zien dat het (helemaal) eens is met deze stellingen. De resultaten worden op de volgende pagina toegelicht, de toelichting op de voetnoten staat [in bijlage 2](#).

De laatste kolom in de tabel geeft weer of er een significante ontwikkeling is tussen de meting van 18 januari '24 en 13 maart '24.

△ Betekent dat meer Nederlanders het (helemaal) eens zijn met de stelling.

▽ Betekent dat minder Nederlanders het (helemaal) eens zijn met de stelling.

Tabel 5. In welke mate ben je het eens of oneens met onderstaande stellingen over de informatievoorziening rondom de situatie in Oekraïne?
% (helemaal) mee eens Basis: Alle Nederlanders n=1.098

	25 feb '22	11 mrt '22	5 apr '22	13 juni '22	26 jul '22	30 aug '22	7 okt '22	2 nov '22	6 dec '22	24 jan '23	2 mrt '23	3 mei '23	22 juni '23	7 sept '23	7 nov '23	18 jan '24	13 mrt '24	Ontwikkeling 18 jan '24 – 13 mrt '24
Vanwege de oorlog in Oekraïne vind ik de manier waarop de Nederlandse overheid zich opstelt tegenover Rusland begrijpelijk. ¹²					60%	58%	67%	62%	65%	67%	68%	62%	63%	62%	60%	59%	58%	
Ik heb behoefte aan meer informatie van de Rijksoverheid over de mogelijke gevolgen voor Nederland van de oorlog in Oekraïne. ¹²	53%	44%	40%	37%	49%	51%	44%	45%	46%	44%	44%	46%	45%	44%	41%	43%	47%	
Ik kan vanuit de informatie die ik krijg en zoek over de situatie in Oekraïne een goed beeld vormen van deze situatie.	53%	61%	58%	52%	44%	43%	51%	46%	42%	44%	43%	40%	33%	35%	38%	37%	36%	
Er is zo veel tegenstrijdige informatie over de oorlog in Oekraïne dat ik niet meer weet welke informatie ik moet geloven.	21%	20%	22%	22%	29%	28%	23%	26%	27%	28%	25%	30%	31%	32%	29%	31%	30%	
Het is voor mij duidelijk wat de Rijksoverheid doet om de gevolgen van de oorlog in Oekraïne in Nederland te beperken (bv. op het gebied van veiligheid, economische zekerheden, leveringszekerheid van gas).					25%	22%	39%	31%	28%	32%	30%	28%	24%	26%	28%	23%	21%	
De informatie over hoe ik me kan voorbereiden op mogelijke noodsituaties helpt mij om goed voorbereid te zijn.									33%	36%	34%	22%	20%	22%	23%	22%	21%	
De informatie vanuit de Rijksoverheid informeert mij voldoende over de mogelijke lange termijn effecten van de oorlog in Oekraïne op de verhoudingen in de wereld. ¹¹					19%	20%	19%	18%	16%	20%	17%	17%	15%	18%	17%	16%	15%	

Informatievoorziening (2)

Huidig beeld

- Zes op de tien inwoners (58%) hebben begrip voor de houding van de Nederlandse overheid tegenover Rusland. Bijna de helft (47%) heeft behoefte aan meer informatie van de Rijksoverheid over de mogelijke gevolgen van de oorlog voor Nederland. Bijna vier op de tien (36%) kunnen zich door de verkregen informatie een goed beeld vormen van de situatie in Oekraïne.

Trendbeschrijving

- Over het algemeen kennen de stellingen een stabiel beeld. Met name sinds de meting van 3 mei '23 zijn er minimale verschillen te zien. Zo is het aandeel dat begrip heeft voor de houding van de Nederlandse overheid tegenover Rusland sinds de meting van 3 mei '23 stabiel, net als het aandeel dat vindt dat er veel tegenstrijdige informatie is over de oorlog en het aandeel dat aangeeft dat de informatie hen voldoende op de hoogte brengt over de lange termijn effecten op de verhoudingen in de wereld.
- In de eerste helft van 2022 kon ruim de helft van de inwoners zich een goed beeld vormen van de situatie in Oekraïne door de informatie die ze krijgen en zoeken. In de zomer lag dit net boven de 40 procent, om eenmalig terug te stijgen naar 51 procent. Sinds de zomer van 2023 is dit verder gedaald (33%).
- In oktober '22 vond 39 procent het duidelijk wat de Rijksoverheid doet om de gevolgen voor Nederland te beperken. Daarna stabiliseerde zich dit rond een kwart tot 30 procent. In de huidige meting ligt dit op het laagste punt sinds deze stelling is uitgevraagd (21%).

Verschillen tussen regio's

- 37% van de inwoners in het zuiden vindt dat er veel tegenstrijdige informatie is, dat ze niet meer weten welke informatie ze moeten geloven. In het oosten zijn juist inwoners het er vaker (helemaal) mee oneens (38%).
- In de drie grote steden noemt een kwart dat de informatie vanuit de Rijksoverheid hen voldoende informeert over de mogelijke lange termijn effecten (24%). In het oosten delen minder inwoners die mening (11%). De helft van het oosten is het (helemaal) mee oneens (50%), significant hoger dan het aandeel in de drie grote steden (32%).
- 62 procent van de inwoners in het oosten hebben begrip voor de manier waarop de Nederlandse overheid zich opstelt tegenover Rusland. In het zuiden delen minder mensen deze mening (50%).
- In de drie grote steden vindt 36 procent dat de informatie over hoe men zich kan voorbereiden op noodsituaties hun ook daadwerkelijk helpt, significant hoger dan het aandeel in het zuiden (21%).

Toelichting begrip houding overheid tegenover Rusland

Inwoners konden in hun eigen woorden toelichten waarom ze wel of geen begrip hebben voor de houding van de overheid.

Mensen die **wel** begrip hebben, noemen met name dat wat Rusland doet, onacceptabel is en dat dit dan ook veroordeeld mag worden. Inwoners die **geen** begrip hebben voor de houding van de overheid zijn van mening dat de NAVO deze oorlog zelf heeft uitgelokt, vinden dat de sancties te veel de gewone burger raken of dat Nederland neutraal had moeten blijven. Hieronder een greep uit de antwoorden:

Wel begrip voor opstelling Nederlandse overheid (58%)

“Aanstichter van oorlog, overtreder van alle internationale normen en wetgeving”

“Agressie tegen een ander Europees land mag niet genegeerd of beloond worden. De Russische regering zal niet stoppen als ze Oekraïne hebben veroverd.”

“De invasie van Rusland in de Oekraïne is een misdaad tegen de menselijkheid.”

“Bescherming van Nederland en Europa tegen de Russische agressie”

“Het lijkt me logisch dat je het niet met Rusland eens kan zijn als die een oorlog beginnen om meer land.”

“In het belang van Nederland, een duidelijk signaal dat dit niet verder mag escaleren.”

“Het is lijn met andere NAVO landen: steun aan Oekraïne en toenemend bewustzijn dat Europa (en dus Nederland) een zware tijd staat te wachten indien Poetin fan Trump aan de macht komt. Nederland moet goed luisteren naar grenslanden zoals Polen, de Baltische Staten en Finland. Deze landen zijn veel beter voorbereid op Poetins ambities. Ze hebben de moed onder de ogen te komen dat het fout kan gaan.”

“Omdat Oekraïne een bondgenoot is. Dan is het minste wat je kan doen om het Russische beleid mee af te keuren”

Geen begrip voor opstelling Nederlandse overheid (13%)

“De houding van Rusland is begrijpelijk. Rusland beschermt zich ook tegen ons.”

“1. Het is niet onze OORLOG
2. Wij zijn de dupe van, wij moeten minder eten, drinken en moeten minder douchen etc.!!!
3. De overheid moet toch zijn burgers beschermen, en helpen!?”

“Er is totaal geen beeld voor ons bestaansrecht in de vorm van industrie en veiligheid. We zijn echt heel slap en volledig afhankelijk van anderen en doen alsof er niets aan de hand is”

“Je moet voor jezelf kiezen af en toe. Ga met Rusland praten i.p.v. dreigen en houd in je achterhoofd dat een Rus en een Nederlander niet hetzelfde denken. Laat ze in hun waarde en zorg voor een oplossing

“Nederland is niet in oorlog met Rusland. Oekraïne geen NAVO of zelfs EU. Dus niet onze oorlog.”

“Rusland heeft ons niks gedaan en heeft ook de EU niet aangevallen.”

“Wij zouden terughoudend moeten zijn tegen zo'n grootmacht”

“Wat levert het op en voor wie? Wie is hier bij gebaat?”

Bekendheid websites

In hoeverre zijn Nederlanders bekend met verschillende websites die informatie bieden over hoe men zich kan voorbereiden op mogelijke noodsituaties? Tabel 6 laat het percentage Nederlanders zien dat heel erg of een beetje bekend is met deze websites.

De laatste kolom in de tabel geeft weer of er een significante ontwikkeling is tussen de meting van 18 januari '24 en 13 maart '24.

Betekent dat meer Nederlanders heel erg tot een beetje bekend zijn met de website.

Betekent dat minder Nederlanders heel erg tot een beetje bekend zijn met de website.

Huidig beeld

- Rijksoverheid.nl (66%) en website van de gemeente (64%) meest bekend. Crisis.nl (9%) en Denkvooruit.nl (3%) minst bekend.

Trendbeschrijving

- In de meting van juni '23 lag de bekendheid van Rijksoverheid.nl (63%) en de gemeente (61%) het laagst. Na deze meting steeg het licht, maar bleef de bekendheid lager dan voor de meting van juni '23.

Tabel 6. Verschillende websites bieden informatie over hoe u zich kunt voorbereiden op mogelijke noodsituaties. In hoeverre ben je bekend met de volgende websites? % Een beetje/heel erg bekend
Basis: Alle Nederlanders n=1.098

	6 dec '22	24 jan '23	2 mrt '23	3 mei '23	22 juni '23	7 sept '23	7 nov '23	18 jan '24	13 mrt '24	Ontwikkeling 18 jan '24 – 13 mrt '24
Rijksoverheid.nl	71%	75%	77%	71%	63%	69%	66%	67%	66%	
De website van mijn gemeente	68%	74%	73%	68%	61%	67%	68%	66%	64%	
De website van mijn veiligheidsregio	15%	15%	15%	17%	14%	17%	15%	13%	17%	
Crisis.nl	10%	7%	8%	10%	10%	11%	7%	10%	9%	
Denkvooruit.nl	3%	2%	4%	4%	4%	4%	3%	5%	3%	

Missen van informatie?

Tot slot vroegen we over welke onderwerpen, waar mensen zich zorgen over maken, ze nog informatie missen. Hieruit komen verschillende antwoorden naar voren. De meeste antwoorden gaan over de mogelijke gevolgen voor Nederland, Europa en de verhoudingen op de wereld op lange termijn. Anderen vragen zich af hoe zij zich het beste kunnen voorbereiden op rampen. Tot slot zijn er ook respondenten die aangeven dat ze liever helemaal niets weten. Hieronder een greep uit de antwoorden van respondenten:

“Alle eigenlijk. Probleem is denk ik als men er ineens volop de aandacht op gaat vestigen dat iedereen (soort van) gaat hamsteren en dat is ook niet fijntjes...”

“De gevolgen van de oorlog op het milieu en dus op de toekomst van onze kinderen.”

“Informatie over hoe te handelen wanneer Nederland daadwerkelijk betrokken wordt bij een oorlog.”

“Geen, de oorlog is voor Nederland (nog) niet dichtbij genoeg om nu direct te hamsteren etc.”

“Alles is te vinden maar meer aandacht / herhaling over wat je moet doen gaat helpen”

“Alternatief voor de alarmering zonder internet en telefoon.”

“Hoe de sancties tegen Rusland ook daadwerkelijk werken, en niet worden ontdoken door bepaalde bedrijven.”

“Vorbereiding op eventuele gevolgen voor ons. Uitleg over gevolgen van keuzes om Oekraïne te steunen.”

“Wat de Nederlandse overheid doet om de gevolgen van de oorlog voor Nederland te beperken”

“Het gaat niet om een bepaald onderwerp, maar vooral in vertrouwen in het algemeen. De overheid is vaak niet eerlijk en keer op keer blijkt dat niet de juiste informatie is verteld.”

“De betrouwbaarheid van informatie, in algemene zin, is bedenkelijk. Dit komt o.a. door de hoeveelheid fake nieuws, de massa experts die elkaar tegen spreken en de neiging om te speculeren zonder goede informatie. Ook fear mongering is een deel van dit krankzinnig proces.”

“Toekomst-perspectief. Wat gaat het in de toekomst ons brengen, wat gaat er nog veranderen voor ons. Wanneer is er verbetering in energie- en brandstofkosten?”

Bijlage 1: Overzicht peilmomenten

2022

- Peiling 1: 24 februari – 25 februari
- Peiling 2: 10 maart – 11 maart
- Peiling 3: 4 april – 5 april
- Peiling 4: 9 juni – 13 juni
- Peiling 5: 25 juli – 26 juli
- Peiling 6: 29 augustus – 30 augustus
- Peiling 7: 6 oktober – 7 oktober
- Peiling 8: 1 november – 2 november
- Peiling 9: 5 december – 6 december

2023

- Peiling 10: 23 januari – 24 januari
- Peiling 11: 1 maart – 2 maart
- Peiling 12: 2 mei – 3 mei
- Peiling 13: 21 juni – 22 juni
- Peiling 14: 6 september – 7 September
- Peiling 15: 5 november – 7 november

2024

- Peiling 16: 17 januari – 18 januari
- Peiling 17: 12 maart – 13 maart

Bijlage 2: Toelichting voetnoten (1)

1. Tijdens de tweede meting van 10 maart '22 is het gevolg '*stijgende prijzen van levensmiddelen*' toegevoegd. Tijdens de vierde meting van 9 juni '22 is hier '*verder stijgende prijzen van levensmiddelen*' van gemaakt.
2. Tijdens de tweede meting van 10 maart '22 is het gevolg '*stijgende benzineprijzen*' toegevoegd. Tijdens de vierde meting van 9 juni '22 is hier '*verder stijgende brandstofprijzen*' van gemaakt.
3. Tijdens de tweede meting van 10 maart '22 is het gevolg '*cyberaanvallen*' toegevoegd.
4. Tijdens de tweede meting van 10 maart '22 is het gevolg '*stijgende gasprijzen*' gewijzigd tot '*stijgende gas- en energieprijzen*'. Tijdens de vierde meting van 9 juni '22 is hier '*verder*' nog aan toegevoegd.
5. Tijdens de vijfde meting van 26 juli '22 zijn de gevolgen '*toenemende maatschappelijke spanningen*', '*verder stijgend woningtekort*' en '*toename in het aantal mensen dat in armoede leeft*' toegevoegd.
6. Tijdens de achtste meting van 2 november '22 zijn de gevolgen '*tekort aan olie en olieproducenten (bijvoorbeeld diesel)*', '*het gebruik van een kernwapen in Oekraïne*' en '*het gebruik van een kernwapen tegen Nederland*' toegevoegd.
7. Tijdens de achtste meting van 2 november '22 is het gevolg '*nucleaire dreiging*' gewijzigd naar '*Een incident met een nucleaire installatie in Oekraïne (bijvoorbeeld kerncentrale)*'.

Bijlage 2: Toelichting voetnoten (2)

8. De stellingen zijn ingeleid met: “De oorlog in Oekraïne heeft de stijgende prijzen in Nederland verergerd. Dit kan leiden tot financiële problemen bij Nederlanders.” Dit was een aanpassing ten opzichte van de inleiding in de meting van 30 augustus ‘22 : “De situatie in Oekraïne zorgt voor stijgende prijzen en kan leiden tot financiële problemen bij Nederlanders.” Hierdoor is een volledig zuivere vergelijking tussen de metingen van 26 juli ‘22 en 30 augustus ‘22 en de huidige meting niet mogelijk.

9. Tijdens de meting van 30 augustus ‘22 is voor het eerst gevraagd wat Nederlanders verwachten van het verdere verloop van de oorlog in Oekraïne. Tijdens de meting van 7 oktober is hier nog een antwoordoptie aan toegevoegd: “Ik verwacht dat de oorlog nog langere tijd zal voortduren, met veel militair geweld; niet alleen in Oekraïne, maar ook daarbuiten”. Door het toevoegen van deze antwoordmogelijkheid is een zuivere vergelijking van de uitkomst van deze metingen met de vorige meting van 30 augustus ‘22 niet mogelijk. Sinds de meting sinds juni ‘23 is de antwoordcategorie ‘weet het niet’ niet uitgevraagd.

10. De stelling “De oorlog in Oekraïne en de daarop volgende sancties tegen Rusland leiden tot stijgende prijzen van brandstoffen en levensmiddelen. Ik zie bij de mensen om mij heen dat hierdoor de steun voor de sancties tegen Rusland afneemt” is tijdens de meting van 22 juni ‘23 aangepast naar “Ik zie bij de mensen om mij heen dat de steun voor sancties tegen Rusland afneemt”. Hierdoor is een één op één vergelijking tussen 3 mei ‘23 en 22 juni ‘23 niet mogelijk, de daling kan namelijk het geval zijn van een aangepaste vraagstelling.

11. Tijdens de vijfde meting van 26 juli ‘22 is de stelling ‘De informatie vanuit de Rijksoverheid informeert mij voldoende over de mogelijke lange termijn effecten van de oorlog in Oekraïne op de verhoudingen in de wereld’ voor het eerst uitgevraagd.

12. De stellingen ‘Vanwege de oorlog in Oekraïne vind ik de manier waarop de Nederlandse overheid zich opstelt tegenover Rusland begrijpelijk’ en ‘Het is voor mij duidelijk wat de Rijksoverheid doet om de gevolgen van de oorlog in Oekraïne in Nederland te beperken (bv. op het gebied van veiligheid, hoge energieprijzen, economische zekerheden, leveringszekerheid van gas)’ zijn voor het eerst uitgevraagd tijdens de vijfde meting van 26 juli ‘22. Daarnaast is tijdens de zevende meting op 7 oktober ‘22 de bewoording van de stellingen gewijzigd; ‘de situatie in Oekraïne’ is vervangen door ‘de oorlog in Oekraïne’.

Bijlage Tabel 1

Bijlage Tabel 1- Uitval van vitale processen

	24-feb '22	10-mrt '22	5-apr '22	9-jun '22	26-jul '22	30-aug '22	7-okt '22	2-nov '22	6-dec '22	24-jan '23	2-mrt '23	3-mei '23	22-juni '23	7-sept '23	7-nov '23	18 jan '24	13-mrt '24
(zeer) Waarschijnlijk	17%	21%	23%	33%	22%	25%	28%	25%	27%	24%	31%	31%	33%	28%	23%	26%	30%
Enigszins waarschijnlijk	27%	31%	29%	30%	30%	29%	37%	28%	31%	31%	33%	33%	34%	34%	29%	27%	34%
(zeer) Onwaarschijnlijk	53%	46%	46%	33%	44%	42%	33%	45%	39%	43%	33%	33%	30%	35%	46%	43%	33%
Weet ik niet/geen mening	2%	2%	2%	3%	3%	4%	2%	2%	3%	2%	3%	4%	4%	3%	2%	4%	3%

Bijlage Tabel 1 – Desinformatie en nepnieuws

	24-feb '22	10-mrt '22	5-apr '22	9-jun '22	26-jul '22	30-aug '22	7-okt '22	2-nov '22	6-dec '22	24-jan '23	2-mrt '23	3-mei '23	22-juni '23	7-sept '23	7-nov '23	18-jan '24	13-mrt '24
(zeer) Waarschijnlijk	76%	75%	73%	76%	76%	71%	71%	77%	71%	72%	72%	73%	75%	72%	75%	76%	77%
Enigszins waarschijnlijk	15%	15%	15%	16%	17%	19%	19%	16%	19%	18%	18%	16%	15%	18%	17%	15%	15%
(zeer) Onwaarschijnlijk	6%	7%	7%	4%	3%	7%	7%	5%	7%	7%	6%	7%	6%	7%	5%	5%	4%
Weet ik niet/geen mening	3%	2%	4%	4%	4%	3%	3%	2%	3%	3%	3%	4%	4%	3%	3%	4%	4%

Bijlage Tabel 1 – Extra toestroom van vluchtelingen

	24-feb '22	10-mrt '22	5-apr '22	9-jun '22	26-jul '22	30-aug '22	7-okt '22	2-nov '22	6-dec '22	24-jan '23	2-mrt '23	3-mei '23	22-juni '23	7-sept '23	7-nov '23	18 jan-'24	12-mrt '24
(zeer) Waarschijnlijk	83%	95%	95%	85%	88%	88%	88%	90%	84%	86%	85%	86%	84%	80%	83%	83%	83%
Enigszins waarschijnlijk	15%	3%	3%	11%	9%	9%	10%	8%	12%	12%	12%	10%	12%	15%	15%	13%	14%
(zeer) Onwaarschijnlijk	1%	1%	1%	2%	2%	2%	2%	1%	2%	1%	2%	2%	2%	3%	2%	2%	1%
Weet ik niet/geen mening	1%	1%	0%	2%	1%	1%	0%	0%	1%	1%	1%	2%	2%	1%	0%	2%	2%

Bijlage Tabel 1 – Tekort aan gas

	24-feb '22	10-mrt '22	5-apr '22	9-jun '22	26-jul '22	30-aug '22	7-okt '22	2-nov '22	6-dec '22	24-jan '23	2-mrt '23	3-mei '23	22-juni '23	7-sept '23	7-nov '23	18-jan '24	13-mrt '24
(zeer) Waarschijnlijk	75%	69%	71%	64%	74%	75%	75%	72%	65%	60%	52%	54%	52%	50%	49%	45%	49%
Enigszins waarschijnlijk	19%	23%	19%	24%	19%	17%	18%	20%	24%	27%	29%	28%	28%	30%	30%	29%	32%
(zeer) Onwaarschijnlijk	5%	7%	8%	10%	6%	5%	6%	8%	10%	12%	17%	15%	17%	18%	18%	23%	17%
Weet ik niet/geen mening	1%	1%	2%	2%	1%	2%	1%	1%	1%	2%	2%	3%	2%	2%	2%	4%	3%

Bijlage Tabel 1 – Tekort aan olie en olieproducten (bijvoorbeeld diesel)*

	2-nov '22	6-dec '22	24-jan '23	2-mrt '23	3-mei '23	22-juni '23	7-sept '23	7-nov '23	18-jan '24	13-mrt '24
(zeer) Waarschijnlijk	76%	61%	56%	53%	55%	49%	50%	47%	44%	47%
Enigszins waarschijnlijk	17%	26%	30%	30%	26%	30%	31%	31%	30%	33%
(zeer) Onwaarschijnlijk	5%	10%	11%	15%	15%	16%	15%	17%	19%	16%
Weet ik niet/geen mening	2%	2%	3%	3%	4%	4%	4%	4%	6%	5%

* Deze stelling is voor het eerst in de 8ste meting (2 nov) uitgevraagd

Bijlage Tabel 1 – Tekort aan levensmiddelen

	24-feb '22	10-mrt '22	5-apr '22	9-jun '22	26-jul '22	30-aug '22	7-okt '22	2-nov '22	6-dec '22	24-jan '23	2-mrt '23	3-mei '23	22-juni '23	7-sept '23	7-nov '23	18-jan '24	13-mrt '24
(zeer) Waarschijnlijk	31%	45%	54%	46%	49%	53%	53%	52%	46%	42%	42%	41%	38%	34%	31%	35%	38%
Enigszins waarschijnlijk	30%	34%	30%	34%	32%	29%	30%	32%	34%	34%	32%	35%	35%	37%	34%	37%	33%
(zeer) Onwaarschijnlijk	38%	20%	15%	18%	18%	15%	16%	15%	19%	22%	24%	23%	25%	28%	32%	25%	27%
Weet ik niet/geen mening	1%	1%	0%	2%	1%	2%	1%	1%	2%	1%	2%	2%	2%	1%	2%	3%	3%

Bijlage Tabel 1 – Verder stijgende gas- en energieprijzen

	24-feb '22	10-mrt '22	5-apr '22	9-jun '22	26-jul '22	30-aug '22	7-okt '22	2-nov '22	6-dec '22	24-jan '23	2-mrt '23	3-mei '23	22-juni '23	7-sept '23	7-nov '23	18-jan '24	13-mrt '24
(zeer) Waarschijnlijk	94%	97%	94%	91%	92%	93%	91%	89%	85%	79%	77%	79%	83%	82%	78%	78%	78%
Enigszins waarschijnlijk	4%	1%	4%	7%	7%	4%	7%	10%	12%	17%	18%	16%	13%	14%	18%	17%	17%
(zeer) Onwaarschijnlijk	0%	0%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	2%	3%	4%	3%	2%	3%	3%	3%	3%
Weet ik niet/geen mening	2%	2%	1%	2%	1%	2%	1%	1%	1%	1%	1%	2%	2%	1%	1%	2%	2%

* Tijdens de 2 meting (10 maart) is hier 'energie' aan toegevoegd. Tijdens de meting van 9 juni is het woord 'verder' toegevoegd aan de stelling.

Bijlage Tabel 1 – Verder stijgende prijzen van levensmiddelen

	10-mrt '22	5-apr '22	9-jun '22	26-jul '22	30-aug '22	7-okt '22	2-nov '22	6-dec '22	24-jan '23	2-mrt '23	3-mei '23	22-juni '23	7-sept '23	7-nov '23	18-jan '24	13-mrt '24
(zeer) Waarschijnlijk	93%	92%	87%	88%	90%	91%	91%	86%	83%	83%	82%	83%	79%	75%	74%	77%
Enigszins waarschijnlijk	4%	7%	10%	11%	6%	7%	8%	12%	14%	13%	14%	13%	17%	19%	19%	18%
(zeer) Onwaarschijnlijk	1%	1%	1%	1%	2%	1%	1%	1%	2%	3%	2%	3%	3%	4%	4%	4%
Weet ik niet/geen mening	2%	0%	2%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	2%	1%	1%	1%	2%	1%

*Dit gevolg is voor het eerst tijdens de tweede meting (10 maart uitgevraagd). Tijdens de meting van 9 juni is het woord 'verder' toegevoegd aan de stellingen.

Bijlage Tabel 1 – Verder stijgende brandstofprijzen

	10-mrt '22	5-apr '22	9-jun '22	26-jul '22	30-aug '22	7-okt '22	2-nov '22	6-dec '22	24-jan '23	2-mrt '23	3-mei '23	22-juni '23	7-sept '23	7-nov '23	18-jan '24	13-mrt '24
(zeer) Waarschijnlijk	96%	92%	91%	88%	89%	86%	87%	82%	78%	76%	81%	82%	85%	78%	76%	79%
Enigszins waarschijnlijk	2%	5%	7%	9%	8%	11%	10%	14%	18%	18%	14%	13%	11%	18%	18%	15%
(zeer) Onwaarschijnlijk	0%	1%	1%	1%	2%	2%	1%	2%	2%	4%	2%	3%	2%	3%	4%	3%
Weet ik niet/geen mening	2%	1%	2%	1%	1%	1%	1%	2%	1%	2%	3%	2%	1%	1%	3%	2%

* Deze stelling is voor het eerst uitgevraagd tijdens de tweede meting (10 maart). Tijdens de meting van 9 juni is het woord 'verder' toegevoegd aan de stellingen. In vierde meting (9 juni) is de formulering veranderd in brandstofprijzen (was: benzineprijzen).

Bijlage Tabel 1 – Gevolgen voor financiële beurzen en internationaal betalingsverkeer

	24-feb '22	10-mrt '22	5-apr '22	9-jun '22	26-jul '22	30-aug '22	7-okt '22	2-nov '22	6-dec '22	24-jan '23	2-mrt '23	3-mei '23	22-juni '23	7-sept '23	7-nov '23	18 jan '24	13-mrt '24
(zeer) Waarschijnlijk	83%	83%	75%	66%	68%	69%	76%	74%	66%	67%	60%	58%	61%	57%	55%	55%	55%
Enigszins waarschijnlijk	12%	12%	17%	21%	20%	20%	15%	17%	23%	23%	26%	27%	24%	26%	27%	27%	30%
(zeer) Onwaarschijnlijk	3%	2%	4%	5%	6%	5%	4%	5%	7%	5%	8%	9%	8%	10%	11%	9%	9%
Weet ik niet/geen mening	3%	3%	3%	7%	6%	6%	4%	4%	4%	4%	6%	7%	7%	7%	6%	9%	7%

Bijlage Tabel 1 – Een incident met een nucleaire installatie in Oekraïne (bv. een kerncentrale)*

	10-mrt '22	5-apr '22	9-jun '22	26-jul '22	30-aug '22	7-okt '22	2-nov '22	6-dec '22	24-jan '23	2-mrt '23	3-mei '23	22-juni '23	7-sept '23	7-nov '23	18-jan '24	13-mrt '24
(zeer) Waarschijnlijk	47%	38%	34%	34%	47%	55%	51%	45%	44%	42%	39%	44%	40%	38%	37%	38%
Enigszins waarschijnlijk	37%	38%	36%	39%	32%	31%	34%	37%	38%	37%	41%	37%	40%	38%	39%	37%
(zeer) Onwaarschijnlijk	13%	22%	26%	24%	16%	13%	12%	14%	14%	17%	17%	14%	15%	20%	16%	17%
Weet ik niet/geen mening	2%	2%	4%	3%	5%	2%	3%	4%	5%	5%	4%	5%	5%	5%	8%	8%

* Deze stelling is voor het eerst in de tweede meting (10 maart) uitgevraagd. Tijdens de meting van 2 november is deze stelling gewijzigd van 'nucleaire dreiging' naar 'een incident met een nucleaire installatie in Oekraïne (bv. een kerncentrale)'.

Bijlage Tabel 1 – Het gebruik van een kernwapen in Oekraïne*

	2-nov '22	6-dec '22	24-jan '23	2-mrt '23	3-mei '23	22-juni '23	7-sept '23	7-nov '23	18-jan '24	13-mrt '24
(zeer) Waarschijnlijk	37%	31%	31%	30%	31%	30%	27%	26%	26%	29%
Enigszins waarschijnlijk	35%	34%	34%	36%	32%	36%	34%	34%	30%	34%
(zeer) Onwaarschijnlijk	23%	30%	30%	30%	32%	28%	33%	35%	35%	30%
Weet ik niet/geen mening	4%	5%	5%	4%	5%	5%	5%	5%	9%	7%

* Deze stelling is voor het eerst in de 8ste meting (2 nov) uitgevraagd

Bijlage Tabel 1 – Het gebruik van een kernwapen tegen Nederland*

	2-nov '22	6-dec '22	24-jan '23	2-mrt '23	3-mei '23	22-juni '23	7-sept '23	7-nov '23	18-jan '24	13-mrt '24
(zeer) Waarschijnlijk	12%	13%	12%	12%	10%	12%	11%	8%	11%	13%
Enigszins waarschijnlijk	24%	23%	23%	27%	26%	26%	20%	19%	21%	24%
(zeer) Onwaarschijnlijk	60%	60%	60%	57%	60%	58%	64%	68%	62%	57%
Weet ik niet/geen mening	3%	4%	5%	3%	5%	5%	5%	5%	6%	6%

* Deze stelling is voor het eerst in de 8ste meting (2 nov) uitgevraagd

Bijlage Tabel 1 – Cyberaanvallen*

	10-mrt '22	5-apr '22	9-jun '22	26-jul '22	30-aug '22	7-okt '22	2-nov '22	6-dec '22	24-jan '23	2-mrt '23	3-mei '23	22-juni '23	7-sept '23	7-nov '23	18-jan '24	13-mrt '24
(zeer) Waarschijnlijk	74%	70%	66%	61%	59%	64%	67%	66%	63%	67%	65%	67%	63%	59%	59%	68%
Enigszins waarschijnlijk	20%	21%	24%	27%	28%	25%	24%	25%	27%	22%	24%	21%	26%	28%	28%	23%
(zeer) Onwaarschijnlijk	3%	6%	6%	8%	8%	9%	6%	6%	7%	7%	7%	7%	8%	8%	8%	6%
Weet ik niet/geen mening	2%	3%	4%	5%	5%	2%	3%	3%	4%	3%	4%	4%	3%	5%	6%	3%

* Deze stelling is voor het eerst in de tweede meting (10 maart) uitgevraagd

Bijlage Tabel 1 – Toenemende maatschappelijke spanningen*

	26-jul '22	30-aug '22	7-okt '22	2-nov '22	6-dec '22	24-jan '23	2-mrt '23	3-mei '23	22-juni '23	7-sept '23	7-nov '23	18-jan '24	13-mrt '24
(zeer) Waarschijnlijk	72%	79%	79%	79%	72%	73%	73%	71%	70%	67%	65%	70%	72%
Enigszins waarschijnlijk	21%	14%	16%	16%	21%	20%	20%	22%	22%	24%	25%	19%	21%
(zeer) Onwaarschijnlijk	5%	5%	4%	4%	4%	6%	6%	5%	6%	8%	8%	8%	5%
Weet ik niet/geen mening	2%	1%	1%	1%	2%	1%	1%	2%	2%	2%	2%	3%	2%

* Deze stelling is voor het eerst in de 5de meting (26 juli) uitgevraagd

Bijlage Tabel 1 – Verder stijgend woningtekort*

	26-jul '22	30-aug '22	7-okt '22	2-nov '22	6-dec '22	24-jan '23	2-mrt '23	3-mei '23	22-juni '23	7-sept '23	7-nov '23	18-jan '24	13-mrt '24
(zeer) Waarschijnlijk	69%	73%	63%	70%	70%	65%	69%	67%	71%	65%	65%	65%	68%
Enigszins waarschijnlijk	20%	17%	21%	16%	17%	20%	19%	20%	17%	21%	21%	21%	21%
(zeer) Onwaarschijnlijk	8%	8%	14%	11%	10%	12%	9%	10%	9%	11%	12%	10%	9%
Weet ik niet/geen mening	3%	2%	2%	3%	3%	3%	3%	3%	3%	3%	2%	4%	3%

* Deze stelling is voor het eerst in de 5de meting (26 juli) uitgevraagd.

Bijlage Tabel 1 – Toename in het aantal mensen dat in armoede leeft*

	26-jul '22	30-aug '22	7-okt '22	2-nov '22	6-dec '22	24-jan '23	2-mrt '23	3-mei '23	22-juni '23	7-sept '23	7-nov '23	18-jan '24	13-mrt '24
(zeer) Waarschijnlijk	75%	84%	86%	82%	78%	74%	73%	72%	69%	67%	61%	60%	60%
Enigszins waarschijnlijk	18%	11%	11%	14%	17%	19%	18%	20%	21%	23%	25%	26%	26%
(zeer) Onwaarschijnlijk	4%	4%	2%	3%	4%	5%	6%	5%	8%	8%	11%	11%	10%
Weet ik niet/geen mening	2%	1%	1%	1%	1%	2%	2%	3%	2%	3%	3%	3%	3%

* Deze stelling is voor het eerst in de 5de meting (26 juli) uitgevraagd

---

Bijlage Tabel 2

Bijlage Tabel 2 – Uitval van vitale processen

	24-feb '22	10-mrt '22	5-apr '22	9-jun '22	26-jul '22	30-aug '22	7-okt '22	2-nov '22	6-dec '22	24-jan '23	2-mrt '23	3-mei '23	22-juni '23	7-sept '23	7-nov '23	18-jan '24	13-mrt '24
Beperkt	18%	9%	12%	8%	13%	11%	8%	6%	8%	8%	6%	5%	7%	7%	8%	8%	5%
Aanzienlijk	9%	8%	8%	12%	10%	9%	9%	9%	8%	9%	11%	11%	10%	13%	10%	11%	12%
Ernstig	14%	16%	15%	20%	16%	17%	17%	19%	18%	18%	22%	20%	21%	17%	17%	22%	19%
Zeer ernstig	28%	32%	34%	31%	30%	31%	32%	33%	34%	36%	34%	36%	35%	37%	37%	34%	38%
Catastrofaal	29%	33%	31%	26%	29%	30%	33%	33%	31%	28%	26%	26%	25%	24%	25%	24%	25%
Weet ik niet/geen mening	1%	1%	1%	3%	2%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	2%	3%	2%	2%	2%	2%

Bijlage Tabel 2 – Desinformatie en nepnieuws

	24-feb '22	10-mrt '22	5-apr '22	9-jun '22	26-jul '22	30-aug '22	7-okt '22	2-nov '22	6-dec '22	24-jan '23	2-mrt '23	3-mei '23	22-juni '23	7-sept '23	7-nov '23	18-jan '24	13-mrt '24
Beperkt	20%	18%	20%	16%	15%	15%	15%	13%	13%	13%	12%	12%	14%	16%	13%	11%	11%
Aanzienlijk	25%	25%	23%	26%	24%	22%	24%	19%	22%	24%	26%	23%	21%	25%	22%	21%	22%
Ernstig	27%	30%	28%	29%	30%	31%	32%	34%	32%	33%	31%	32%	29%	30%	32%	33%	34%
Zeer ernstig	20%	21%	22%	21%	22%	23%	23%	25%	26%	23%	24%	22%	26%	21%	23%	25%	23%
Catastrofaal	5%	5%	5%	5%	6%	6%	4%	6%	4%	4%	4%	7%	7%	5%	7%	5%	6%
Weet ik niet/geen mening	4%	1%	3%	4%	3%	4%	2%	2%	4%	2%	3%	4%	4%	2%	3%	5%	3%

Bijlage Tabel 2 – Extra toestroom van vluchtelingen

	24-feb '22	10-mrt '22	5-apr '22	9-jun '22	26-jul '22	30-aug '22	7-okt '22	2-nov '22	6-dec '22	24-jan '23	2-mrt '23	3-mei '23	22-juni '23	7-sept '23	7-nov '23	18-jan '24	13-mrt '24
Beperkt	24%	20%	16%	13%	12%	11%	11%	8%	10%	11%	13%	10%	11%	12%	11%	10%	10%
Aanzienlijk	31%	31%	31%	30%	26%	24%	27%	24%	23%	30%	24%	21%	22%	27%	26%	26%	25%
Ernstig	23%	24%	23%	23%	24%	23%	25%	31%	28%	25%	28%	25%	27%	26%	26%	28%	30%
Zeer ernstig	15%	17%	21%	21%	24%	25%	26%	25%	25%	22%	25%	27%	25%	23%	24%	23%	23%
Catastrofaal	7%	6%	8%	9%	13%	16%	10%	12%	11%	11%	10%	15%	12%	11%	12%	10%	11%
Weet ik niet/geen mening	1%	1%	1%	3%	1%	1%	1%	1%	2%	1%	1%	2%	2%	1%	2%	2%	2%

Bijlage Tabel 2 – Tekort aan gas

	24-feb '22	10-mrt '22	5-apr '22	9-jun '22	26-jul '22	30-aug '22	7-okt '22	2-nov '22	6-dec '22	24-jan '23	2-mrt '23	3-mei '23	22-juni '23	7-sept '23	7-nov '23	18-jan '24	13-mrt '24
Beperkt	5%	9%	8%	9%	9%	6%	6%	8%	9%	12%	14%	12%	14%	14%	15%	15%	15%
Aanzienlijk	17%	18%	21%	20%	18%	18%	18%	19%	22%	22%	24%	24%	21%	24%	22%	24%	26%
Ernstig	31%	33%	31%	33%	31%	29%	32%	35%	30%	34%	33%	29%	33%	32%	32%	30%	29%
Zeer ernstig	34%	30%	31%	28%	32%	33%	33%	30%	30%	25%	22%	25%	23%	23%	22%	24%	23%
Catastrofaal	13%	9%	8%	8%	9%	14%	10%	7%	8%	6%	5%	7%	7%	5%	6%	5%	4%
Weet ik niet/geen mening	0%	1%	1%	3%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	2%	2%	3%	2%	2%	3%	2%

Bijlage Tabel 2 – Tekort aan olie en olieproducten (bv. diesel)*

	2-nov '22	6-dec '22	24-jan '23	2-mrt '23	3-mei '23	22-juni '23	7-sept '23	7-nov '23	18-jan '24	13-mrt '24
Beperkt	5%	7%	8%	10%	9%	9%	9%	10%	11%	8%
Aanzienlijk	21%	20%	24%	28%	23%	23%	25%	22%	23%	26%
Ernstig	37%	36%	35%	36%	34%	36%	35%	38%	35%	36%
Zeer ernstig	30%	30%	27%	21%	25%	23%	24%	23%	24%	24%
Catastrofaal	7%	6%	5%	4%	7%	5%	5%	5%	4%	4%
Weet ik niet/geen mening	0%	1%	1%	2%	3%	3%	2%	2%	3%	3%

* Deze stelling is voor het eerst in de 8ste meting (2 nov) uitgevraagd.

Bijlage Tabel 2 – Tekort aan levensmiddelen

	24-feb '22	10-mrt '22	5-apr '22	9-jun '22	26-jul '22	30-aug '22	7-okt '22	2-nov '22	6-dec '22	24-jan '23	2-mrt '23	3-mei '23	22-juni '23	7-sept '23	7-nov '23	18-jan '24	13-mrt '24
Beperkt	22%	11%	12%	10%	11%	9%	8%	6%	8%	10%	10%	8%	11%	12%	11%	10%	10%
Aanzienlijk	18%	17%	20%	20%	18%	17%	16%	18%	19%	18%	20%	21%	21%	21%	21%	22%	23%
Ernstig	24%	29%	28%	29%	26%	26%	27%	30%	29%	29%	31%	29%	29%	31%	29%	30%	30%
Zeer ernstig	25%	30%	29%	28%	32%	32%	35%	35%	34%	35%	30%	29%	28%	27%	29%	29%	28%
Catastrofaal	10%	12%	11%	11%	11%	14%	13%	10%	9%	6%	7%	11%	8%	9%	8%	6%	7%
Weet ik niet/geen mening	2%	1%	0%	3%	1%	1%	1%	0%	1%	1%	1%	2%	2%	1%	1%	2%	2%

Bijlage Tabel 2 – Verder stijgende gas- en energieprijzen*

	24-feb '22	10-mrt '22	5-apr '22	9-jun '22	26-jul '22	30-aug '22	7-okt '22	2-nov '22	6-dec '22	24-jan '23	2-mrt '23	3-mei '23	22-juni '23	7-sept '23	7-nov '23	18-jan '24	13-mrt '24
Beperkt	3%	3%	3%	3%	4%	3%	2%	3%	3%	6%	6%	6%	6%	6%	5%	6%	8%
Aanzienlijk	20%	17%	21%	20%	18%	13%	16%	16%	17%	20%	24%	22%	19%	24%	24%	25%	26%
Ernstig	31%	31%	34%	30%	29%	28%	26%	33%	32%	34%	34%	32%	37%	30%	35%	38%	35%
Zeer ernstig	34%	36%	32%	35%	37%	38%	43%	38%	36%	32%	30%	31%	28%	31%	26%	25%	25%
Catastrofaal	12%	13%	10%	9%	11%	18%	12%	10%	10%	7%	6%	8%	8%	8%	9%	5%	5%
Weet ik niet/geen mening	0%	1%	0%	3%	1%	1%	0%	0%	1%	1%	1%	2%	2%	1%	1%	2%	2%

* Tijdens de 2 meting (10 maart) is hier 'energie' aan toegevoegd. Tijdens de meting van 9 juni is het woord 'verder' toegevoegd aan de stelling.

Bijlage Tabel 2 – Verder stijgende prijzen van levensmiddelen*

	10-mrt '22	5-apr '22	9-jun '22	26-jul '22	30-aug '22	7-okt '22	2-nov '22	6-dec '22	24-jan '23	2-mrt '23	3-mei '23	22-juni '23	7-sept '23	7-nov '23	18-jan '24	13-mrt '24
Beperkt	6%	6%	4%	5%	3%	2%	3%	4%	7%	6%	6%	6%	7%	7%	7%	7%
Aanzienlijk	20%	22%	21%	21%	17%	17%	17%	19%	18%	21%	20%	22%	23%	24%	27%	24%
Ernstig	34%	32%	32%	30%	28%	32%	34%	34%	35%	35%	31%	31%	32%	32%	33%	34%
Zeer ernstig	30%	32%	32%	33%	38%	39%	37%	34%	33%	30%	31%	31%	28%	27%	26%	28%
Catastrofaal	10%	7%	8%	10%	13%	9%	9%	9%	6%	8%	11%	8%	8%	8%	6%	5%
Weet ik niet/geen mening	1%	0%	3%	1%	1%	0%	0%	1%	1%	1%	1%	2%	1%	1%	2%	1%

*Dit gevolg is voor het eerst tijdens de tweede meting (10 maart uitgevraagd). Tijdens de meting van 9 juni is het woord 'verder' toegevoegd aan de stellingen.

Bijlage Tabel 2 – Verder stijgende brandstofprijzen*

	10-mrt '22	5-apr '22	9-jun '22	26-jul '22	30-aug '22	7-okt '22	2-nov '22	6-dec '22	24-jan '23	2-mrt '23	3-mei '23	22-juni '23	7-sept '23	7-nov '23	18-jan '23	13-mrt '24
Beperkt	6%	8%	4%	6%	4%	6%	5%	6%	10%	9%	8%	8%	9%	9%	8%	9%
Aanzienlijk	22%	27%	22%	23%	19%	20%	22%	22%	25%	26%	26%	24%	26%	27%	29%	30%
Ernstig	32%	34%	30%	32%	32%	35%	35%	38%	36%	36%	32%	35%	31%	34%	34%	34%
Zeer ernstig	30%	24%	32%	30%	33%	33%	31%	29%	24%	24%	25%	23%	26%	22%	24%	22%
Catastrofaal	9%	6%	9%	8%	11%	6%	6%	5%	5%	4%	7%	7%	7%	8%	3%	4%
Weet ik niet/geen mening	1%	1%	3%	1%	1%	1%	0%	1%	1%	1%	2%	2%	1%	1%	2%	1%

* Deze stelling is voor het eerst uitgevraagd tijdens de tweede meting (10 maart). Tijdens de meting van 9 juni is het woord 'verder' toegevoegd aan de stellingen. In vierde meting (9 juni) is de formulering veranderd in brandstofprijzen (was: benzineprijzen).

Bijlage Tabel 2 – Gevolgen voor financiële beurzen en internationaal betalingsverkeer

	24-feb '22	10-mrt '22	5-apr '22	9-jun '22	26-jul '22	30-aug '22	7-okt '22	2-nov '22	6-dec '22	24-jan '23	2-mrt '23	3-mei '23	22-juni '23	7-sept '23	7-nov '23	18-jan '24	13-mrt '24
Bepert	9%	8%	11%	10%	10%	10%	7%	7%	8%	9%	11%	8%	10%	12%	10%	9%	8%
Aanzienlijk	26%	26%	26%	25%	26%	21%	22%	23%	23%	24%	24%	24%	24%	23%	27%	27%	27%
Ernstig	35%	34%	34%	32%	32%	33%	34%	34%	36%	33%	33%	33%	34%	33%	34%	33%	31%
Zeer ernstig	21%	24%	21%	21%	20%	22%	26%	28%	24%	25%	22%	23%	22%	21%	20%	21%	22%
Catastrofaal	4%	5%	5%	5%	5%	8%	7%	6%	5%	4%	4%	6%	5%	5%	3%	3%	5%
Weet ik niet/geen mening	4%	3%	4%	7%	6%	6%	4%	3%	4%	4%	6%	5%	5%	6%	6%	7%	8%

Bijlage Tabel 2 – Een incident met een nucleaire installatie in Oekraïne (bijvoorbeeld kerncentrale)

	10-mrt '22	5-apr '22	9-jun '22	26-jul '22	30-aug '22	7-okt '22	2-nov '22	6-dec '22	24-jan '23	2-mrt '23	3-mei '23	22-juni '23	7-sept '23	7-nov '23	18-jan '24	13-mrt '24
Beperkt	10%	14%	12%	16%	11%	9%	12%	14%	13%	13%	11%	13%	14%	12%	12%	13%
Aanzienlijk	10%	13%	15%	14%	14%	13%	12%	14%	16%	16%	18%	14%	19%	17%	16%	17%
Ernstig	18%	16%	18%	20%	20%	22%	24%	23%	22%	24%	24%	22%	22%	24%	23%	23%
Zeer ernstig	28%	26%	25%	24%	27%	28%	30%	30%	29%	27%	30%	27%	26%	26%	29%	27%
Catastrofaal	33%	29%	25%	22%	24%	27%	19%	15%	17%	17%	14%	19%	16%	17%	15%	17%
Weet ik niet/geen mening	2%	2%	4%	4%	4%	1%	3%	3%	3%	3%	3%	5%	3%	5%	5%	4%

* Deze stelling is voor het eerst in de tweede meting (10 maart) uitgevraagd. Tijdens de meting van 2 november is deze stelling gewijzigd van 'nucleaire dreiging' naar 'een incident met een nucleaire installatie in Oekraïne (bv. een kerncentrale)'.

Bijlage Tabel 2 – Het gebruik van een kernwapen in Oekraïne*

	2-nov '22	6-dec '22	24-jan '23	2-mrt '23	3-mei '23	22-juni '23	7-sept '23	7-nov '23	18-jan '24	13-mrt '24
Beperkt	10%	12%	11%	8%	11%	10%	14%	11%	13%	11%
Aanzienlijk	12%	14%	13%	16%	14%	15%	15%	15%	12%	13%
Ernstig	21%	21%	19%	21%	21%	20%	19%	20%	20%	23%
Zeer ernstig	28%	28%	28%	27%	26%	27%	25%	26%	28%	26%
Catastrofaal	26%	22%	24%	24%	23%	22%	23%	24%	22%	22%
Weet ik niet/geen mening	2%	4%	4%	3%	4%	5%	4%	4%	5%	4%

* Deze stelling is voor het eerst in de 8ste meting (2 nov) uitgevraagd

Bijlage Tabel 2 – Het gebruik van een kernwapen tegen Nederland*

	2-nov '22	6-dec '22	24-jan '23	2-mrt '23	3-mei '23	22-juni '23	7-sept '23	7-nov '23	18-jan '24	13-mrt '24
Beperkt	9%	11%	9%	8%	9%	11%	11%	10%	11%	9%
Aanzienlijk	5%	6%	5%	6%	6%	6%	5%	4%	6%	5%
Ernstig	8%	7%	7%	7%	8%	7%	7%	7%	7%	8%
Zeer ernstig	15%	16%	16%	14%	16%	15%	14%	14%	13%	16%
Catastrofaal	61%	57%	59%	61%	55%	56%	60%	60%	58%	59%
Weet ik niet/geen mening	2%	3%	3%	3%	5%	5%	3%	5%	4%	3%

* Deze stelling is voor het eerst in de 8ste meting (2 nov) uitgevraagd

Bijlage Tabel 2 – Cyberaanvallen*

	10-mrt '22	5-apr '22	9-jun '22	26-jul '22	30-aug '22	7-okt '22	2-nov '22	6-dec '22	24-jan '23	2-mrt '23	3-mei '23	22-juni '23	7-sept '23	7-nov '23	18-jan '24	13-mrt '24
Beperkt	9%	10%	8%	13%	11%	9%	6%	6%	8%	8%	7%	7%	9%	9%	9%	6%
Aanzienlijk	19%	18%	22%	20%	20%	21%	20%	17%	20%	18%	20%	20%	22%	21%	21%	20%
Ernstig	31%	32%	31%	30%	30%	31%	32%	33%	33%	33%	30%	31%	31%	34%	30%	30%
Zeer ernstig	32%	28%	27%	26%	26%	27%	31%	32%	28%	30%	31%	29%	28%	27%	29%	33%
Catastrofaal	8%	10%	8%	7%	9%	9%	9%	9%	8%	8%	9%	10%	7%	7%	7%	9%
Weet ik niet/geen mening	1%	2%	4%	4%	4%	3%	2%	2%	2%	2%	2%	3%	3%	2%	3%	2%

* Deze stelling is voor het eerst in de tweede meting (10 maart) uitgevraagd.

Bijlage Tabel 2 – Toenemende maatschappelijke spanningen*

	26-jul '22	30-aug '22	7-okt '22	2-nov '22	6-dec '22	24-jan '23	2-mrt '23	3-mei '23	22-juni '23	7-sept '23	7-nov '23	18-jan '24	13-mrt '24
Beperkt	9%	6%	5%	5%	8%	8%	8%	8%	7%	10%	8%	8%	8%
Aanzienlijk	22%	16%	18%	18%	18%	22%	20%	18%	24%	24%	23%	21%	20%
Ernstig	32%	30%	32%	32%	31%	32%	33%	33%	30%	30%	32%	34%	33%
Zeer ernstig	27%	34%	34%	37%	34%	30%	32%	32%	29%	29%	29%	28%	31%
Catastrofaal	9%	11%	10%	7%	7%	6%	7%	7%	8%	6%	7%	6%	6%
Weet ik niet/geen mening	1%	2%	1%	1%	1%	1%	1%	3%	2%	1%	1%	3%	2%

* Deze stelling is voor het eerst in de 5de meting (26 juli) uitgevraagd

Bijlage Tabel 2 – Verder stijgend woningtekort*

	26-jul '22	30-aug '22	7-okt '22	2-nov '22	6-dec '22	24-jan '23	2-mrt '23	3-mei '23	22-juni '23	7-sept '23	7-nov '23	18-jan '24	13-mrt '24
Beperkt	10%	8%	10%	8%	9%	10%	9%	7%	9%	9%	9%	8%	9%
Aanzienlijk	21%	16%	18%	19%	19%	22%	21%	21%	22%	23%	21%	23%	21%
Ernstig	26%	26%	29%	32%	33%	31%	32%	30%	30%	28%	31%	31%	32%
Zeer ernstig	29%	34%	33%	30%	28%	28%	29%	29%	28%	28%	28%	29%	29%
Catastrofaal	12%	16%	8%	10%	9%	7%	8%	11%	9%	10%	8%	7%	7%
Weet ik niet/geen mening	2%	1%	1%	1%	1%	2%	1%	2%	2%	2%	2%	2%	2%

* Deze stelling is voor het eerst in de 5de meting (26 juli) uitgevraagd

Bijlage Tabel 2 – Toename in het aantal mensen dat in armoede leeft*

	26-jul '22	30-aug '22	7-okt '22	2-nov '22	6-dec '22	24-jan '23	2-mrt '23	3-mei '23	22-juni '23	7-sept '23	7-nov '23	18-jan '24	13-mrt '24
Beperkt	7%	5%	5%	3%	5%	8%	8%	6%	8%	8%	8%	9%	9%
Aanzienlijk	20%	16%	17%	17%	17%	17%	18%	19%	19%	20%	23%	22%	24%
Ernstig	32%	27%	28%	30%	31%	31%	33%	28%	29%	28%	30%	30%	29%
Zeer ernstig	30%	36%	38%	38%	37%	34%	32%	36%	32%	35%	30%	29%	30%
Catastrofaal	11%	15%	12%	11%	9%	9%	8%	9%	9%	8%	7%	7%	6%
Weet ik niet/geen mening	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	2%	2%	2%	2%	2%	2%

* Deze stelling is voor het eerst in de 5de meting (26 juli) uitgevraagd

---

Bijlage Tabel 3

Bijlage Tabel 3 – Ik vind het goed dat er sancties tegen Rusland zijn opgelegd, ook al leidt dat tot stijgende prijzen van brandstoffen en levensmiddelen

	9-jun '22	26-jul '22	30-aug '22	7-okt '22	2-nov '22	6-dec '22	24-jan '23	2-mrt '23	3-mei '23	22-juni '23	7-sept '23	7-nov '23	18-jan '24	13-mrt '24
(helemaal) mee eens	74%	74%	68%	72%	72%	70%	73%	74%	68%	71%	69%	69%	67%	69%
neutraal	13%	14%	18%	15%	14%	17%	17%	16%	20%	20%	18%	18%	22%	20%
(helemaal) mee oneens	12%	13%	13%	13%	13%	13%	10%	11%	12%	10%	13%	14%	10%	11%

Bijlage Tabel 3 – Ik vind de sancties tegen Rusland nog strenger mogen, ook al leidt dat tot stijgende prijzen van brandstoffen en levensmiddelen

	9-jun '22	26-jul '22	30-aug '22	7-okt '22	2-nov '22	6-dec '22	24-jan '23	2-mrt '23	22-juni '23	7-sept '23	7-nov '23	18-jan '24	13-mrt '24
(helemaal) mee eens	54%	53%	44%	51%	52%	50%	53%	55%	53%	50%	48%	49%	56%
neutraal	24%	24%	31%	27%	25%	28%	25%	25%	29%	28%	31%	32%	28%
(helemaal) mee oneens	22%	23%	25%	22%	23%	22%	21%	21%	17%	22%	21%	19%	16%

Bijlage Tabel 3 – Ik zie bij de mensen om mij heen dat de steun voor de sancties tegen Rusland afneemt *

	9-jun '22	26-jul '22	30-aug '22	7-okt '22	2-nov '22	6-dec '22	24-jan '23	2-mrt '23	3-mei '23	22-juni '23	7-sept '23	7-nov '23	18-jan '23	13-mrt '24
(helemaal) mee eens	23%	21%	24%	26%	25%	24%	21%	19%	21%	14%	16%	16%	18%	16%
neutraal	40%	41%	44%	38%	39%	41%	41%	40%	45%	53%	50%	52%	56%	56%
(helemaal) mee oneens	38%	38%	32%	37%	36%	35%	39%	41%	33%	35%	35%	32%	27%	27%

* De stelling was oorspronkelijk: “De oorlog in Oekraïne en de daarop volgende sancties tegen Rusland leiden tot stijgende prijzen van brandstoffen en levensmiddelen. Ik zie bij de mensen om mij heen dat hierdoor de steun voor de sancties tegen Rusland afneemt.”

Door deze wijziging is het niet mogelijk om de uitkomsten één op één te vergelijken

---

Bijlage Tabel 4

Bijlage Tabel 4 – Ik kan vanuit de informatie die ik krijg en zoek over de situatie in Oekraïne een goed beeld vormen van deze situatie

	24-feb '22	10-mrt '22	5-apr '22	9-jun '22	26-jul '22	30-aug '22	7-okt '22	2-nov '22	6-dec '22	24-jan '23	2-mrt '23	3-mei '23	22-juni '23	7-sept '23	7-nov '23	18-jan '24	13-mrt '24
(helemaal) mee eens	53%	61%	58%	52%	44%	43%	51%	46%	42%	44%	43%	40%	33%	35%	38%	37%	36%
neutraal	31%	26%	27%	33%	36%	33%	30%	35%	33%	30%	31%	30%	32%	34%	32%	34%	35%
(helemaal) mee oneens	14%	10%	13%	10%	16%	17%	14%	15%	20%	21%	19%	20%	24%	21%	21%	21%	21%
weet niet/geen mening	3%	2%	2%	5%	4%	6%	5%	4%	5%	6%	7%	9%	11%	10%	9%	9%	8%

Bijlage Tabel 4 – Er is zo veel tegenstrijdige informatie over de situatie in Oekraïne dat ik niet meer weet welke informatie ik moet geloven

	24-feb '22	10-mrt '22	5-apr '22	9-jun '22	26-jul '22	30-aug '22	7-okt '22	2-nov '22	6-dec '22	24-jan '23	2-mrt '23	3-mei '23	22-juni '23	7-sept '23	7-nov '23	18-jan '24	13-mrt '24
(helemaal) mee eens	21%	20%	22%	22%	29%	28%	23%	26%	27%	28%	25%	30%	31%	32%	29%	31%	30%
neutraal	29%	28%	29%	27%	27%	28%	26%	26%	32%	27%	29%	26%	29%	28%	29%	31%	30%
(helemaal) mee oneens	48%	49%	47%	47%	39%	39%	47%	44%	37%	41%	40%	37%	32%	33%	36%	31%	34%
weet niet/geen mening	2%	3%	2%	4%	5%	5%	4%	4%	4%	4%	5%	7%	8%	7%	6%	8%	7%

Bijlage Tabel 4 – Ik heb behoefte aan meer informatie van de Rijksoverheid over de mogelijke gevolgen voor Nederland van de oorlog in Oekraïne

	24-feb '22	10-mrt '22	5-apr '22	9-jun '22	26-jul '22	30-aug '22	7-okt '22	2-nov '22	6-dec '22	24-jan '23	2-mrt '23	3-mei '23	22-juni '23	7-sept '23	7-nov '23	18-jan '24	13-mrt '24
(helemaal) mee eens	53%	44%	40%	37%	49%	51%	44%	45%	46%	44%	44%	46%	45%	44%	41%	43%	47%
neutraal	30%	32%	37%	34%	27%	25%	28%	29%	28%	30%	27%	27%	27%	30%	29%	29%	25%
(helemaal) mee oneens	16%	22%	21%	25%	21%	20%	24%	23%	23%	23%	25%	21%	21%	21%	25%	23%	22%
weet niet/geen mening	1%	2%	2%	4%	3%	4%	4%	3%	4%	3%	4%	5%	8%	5%	5%	6%	6%

Bijlage Tabel 4 – Het is voor mij duidelijk wat de Rijksoverheid doet om de gevolgen van de situatie in Oekraïne in Nederland te beperken (bv. op het gebied van veiligheid, economische zekerheden, leveringszekerheid van gas)*

	26-jul '22	30-aug '22	7-okt '22*	2-nov '22	6-dec '22	24-jan '23	2-mrt '23	3-mei '23	22-juni '23	7-sept '23	7-nov '23	18-jan '24	13-mrt '24
(helemaal) mee eens	25%	22%	39%	31%	28%	32%	30%	28%	24%	26%	28%	23%	21%
neutraal	29%	26%	28%	30%	33%	29%	31%	28%	33%	31%	28%	31%	33%
(helemaal) mee oneens	42%	47%	30%	35%	36%	35%	33%	36%	36%	36%	36%	36%	37%
weet niet/geen mening	5%	5%	3%	4%	3%	5%	6%	8%	7%	7%	8%	10%	9%

*Deze stelling is voor het eerst uitgevraagd tijdens de meting van 26 juli. Tijdens de meting van 7 oktober is de vraagstelling gewijzigd. 'De situatie in Oekraïne' is vervangen door 'de oorlog in Oekraïne'.

Bijlage Tabel 4 – De informatie vanuit de Rijksoverheid informeert mij voldoende over de mogelijke lange termijn effecten van de oorlog in Oekraïne op de verhoudingen in de wereld*

	26-jul '22	30-aug '22	7-okt '22	2-nov '22	6-dec '22	24-jan '23	2-mrt '23	3-mei '23	22-juni '23	7-sept '23	7-nov '23	18-jan '24	13-mrt '24
(helemaal) mee eens	19%	20%	19%	18%	16%	20%	17%	17%	15%	18%	17%	16%	15%
neutraal	27%	29%	33%	33%	32%	29%	33%	29%	30%	30%	31%	31%	29%
(helemaal) mee oneens	46%	42%	41%	42%	45%	43%	42%	42%	43%	41%	41%	42%	42%
weet niet/geen mening	8%	8%	7%	7%	7%	8%	8%	12%	12%	12%	11%	11%	14%

*Deze stelling is voor het eerst uitgevraagd tijdens de meting van 26 juli

Bijlage Tabel 4 – Vanwege de oorlog in Oekraïne vind ik de manier waarop de Nederlandse overheid zich opstelt tegenover Rusland begrijpelijk*

	26-jul '22	30-aug '22	7-okt '22*	2-nov '22	6-dec '22	24-jan '23	2-mrt '23	3-mei '23	22-juni '23	7-sept '23	7-nov '23	18-jan '24	13-mrt '24
(helemaal) mee eens	60%	58%	67%	62%	65%	67%	68%	62%	63%	62%	60%	59%	58%
neutraal	20%	20%	18%	20%	18%	15%	16%	18%	20%	18%	20%	21%	20%
(helemaal) mee oneens	13%	15%	11%	14%	13%	12%	9%	13%	9%	10%	11%	10%	13%
weet niet/geen mening	6%	7%	4%	5%	5%	5%	7%	7%	8%	9%	9%	10%	9%

*Deze stelling is voor het eerst uitgevraagd tijdens de meting van 26 juli. Tijdens de meting van 7 oktober is de vraagstelling gewijzigd. 'De situatie in Oekraïne' is vervangen door 'de oorlog in Oekraïne'.

Bijlage Tabel 4 – De informatie over hoe ik me kan voorbereiden op mogelijke noodsituaties helpt mij om goed voorbereid te zijn*

	6-dec '22	24-jan '23	2-mrt '23	3-mei '23	22-juni '23	7-sept '23	7-nov '23	18-jan '24	13-mrt '24
(helemaal) mee eens	33%	36%	34%	22%	20%	22%	23%	22%	21%
neutraal	37%	30%	36%	33%	36%	36%	36%	35%	38%
(helemaal) mee oneens	20%	23%	20%	29%	29%	26%	27%	28%	26%
weet niet/geen mening	10%	10%	10%	16%	16%	16%	14%	16%	15%

*Deze stelling is voor het eerst uitgevraagd tijdens de meting van 6 december 2022.

Bijlage Tabel 5

Bijlage Tabel 6 – Rijksoverheid.nl

	6-dec '22	24-jan '23	2-mrt '23	3-mei '23	22-juni '23	7-sept '23	7-nov '23	18-jan '24	13-mrt '24
Heel erg bekend	26%	33%	31%	27%	23%	24%	24%	22%	22%
Een beetje bekend	45%	42%	46%	44%	40%	45%	43%	44%	44%
Heel erg/een beetje bekend	71%	75%	77%	71%	63%	69%	66%	67%	66%
Niet heel erg bekend	16%	14%	15%	15%	20%	17%	16%	16%	17%
Helemaal niet bekend	10%	10%	7%	12%	15%	11%	15%	14%	12%
Weet niet/geen mening	3%	1%	2%	2%	3%	3%	3%	3%	4%

Bijlage Tabel 6 – Crisis.nl

	6-dec '22	24-jan '23	2-mrt '23	3-mei '23	22-juni '23	7-sept '23	7-nov '23	18-jan '24	13-mrt '24
Heel erg bekend	2%	2%	1%	2%	2%	2%	1%	1%	1%
Een beetje bekend	8%	6%	7%	9%	8%	9%	6%	8%	8%
Heel erg/een beetje bekend	10%	7%	8%	10%	10%	11%	7%	10%	9%
Niet heel erg bekend	20%	21%	22%	19%	22%	21%	22%	21%	21%
Helemaal niet bekend	68%	70%	67%	68%	64%	64%	68%	65%	65%
Weet niet/geen mening	3%	2%	3%	3%	4%	4%	3%	4%	5%

Bijlage Tabel 6 – Denkvooruit.nl

	6-dec '22	24-jan '23	2-mrt '23	3-mei '23	22-juni '23	7-sept '23	7-nov '23	18-jan '24	13-mrt '24
Heel erg bekend	1%	1%	1%	1%	1%	1%	0%	0%	0%
Een beetje bekend	3%	1%	3%	3%	3%	3%	3%	4%	3%
Heel erg/een beetje bekend	3%	2%	4%	4%	4%	4%	3%	5%	3%
Niet heel erg bekend	13%	15%	17%	14%	15%	14%	14%	13%	14%
Helemaal niet bekend	80%	82%	77%	78%	77%	78%	80%	78%	77%
Weet niet/geen mening	3%	2%	3%	4%	4%	4%	3%	4%	6%

Bijlage Tabel 6 – De website van mijn veiligheidsregio

	6-dec '22	24-jan '23	2-mrt '23	3-mei '23	22-juni '23	7-sept '23	7-nov '23	18-jan '24	13-mrt '24
Heel erg bekend	3%	3%	3%	4%	3%	3%	3%	1%	2%
Een beetje bekend	12%	12%	12%	13%	11%	15%	12%	12%	15%
Heel erg/een beetje bekend	15%	15%	15%	17%	14%	17%	15%	13%	17%
Niet heel erg bekend	21%	22%	22%	19%	24%	21%	20%	22%	20%
Helemaal niet bekend	60%	62%	60%	60%	58%	58%	61%	60%	58%
Weet niet/geen mening	4%	2%	3%	4%	4%	4%	3%	5%	6%

Bijlage Tabel 6 – De website van mijn gemeente

	6-dec '22	24-jan '23	2-mrt '23	3-mei '23	22-juni '23	7-sept '23	7-nov '23	18-jan '24	13-mrt '24
Heel erg bekend	26%	30%	28%	26%	19%	28%	24%	23%	19%
Een beetje bekend	42%	44%	45%	42%	42%	39%	43%	43%	45%
Heel erg/een beetje bekend	68%	74%	73%	68%	61%	67%	68%	66%	64%
Niet heel erg bekend	15%	12%	13%	14%	16%	14%	14%	13%	14%
Helemaal niet bekend	15%	14%	12%	15%	19%	17%	16%	17%	17%
Weet niet/geen mening	3%	1%	2%	3%	3%	3%	2%	3%	5%

I&O Research

I&O Research Enschede

Zuiderval 70
Postbus 563
7500 AN Enschede
T (053) 200 52 00
E info@ioresearch.nl
KvK-nummer 08198802

I&O Research Amsterdam

Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam
T (020) 308 48 00
E info@ioresearch.nl